

VNS 3/2024 vp

ULKO- JA TURVALLISUUSPOLIITTINEN SELONTEKO

SISÄLLYS

1. Uuden ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikka	4
2. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristö	6
2.1. Suomen lähialueen tilanne	6
2.2 Euroopan unioni ja Nato Suomen turvallisuusyhteisöinä	8
2.3 Valtasuhteet murroksessa	10
2.4 Maailmanlaajuiset kehityskulut	14
2.5 Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä	18
3. Painopisteet ja tavoitteet	21
3.1 Suomi vastaa määrätietoisesti turvallisuusympäristönsä heikentymiseen	21
3.1.1 Suomi tiivistää kahdenvälistä yhteistyötä keskeisten liittolaisten ja kumppaneiden kanssa	22
3.1.2 Suomi panostaa kriisinkestävyyteen	26
3.2 Suomi vahvistaa turvallisuutta ja hyvinvointia osana Euroopan unionia ja transatlanttisella yhteistyöllä	33
3.2.1 Suomi edistää Euroopan unionin roolia laajan turvallisuuden tuottajana	33
3.2.2 Suomi vahvistaa Naton asemaa transatlanttisen turvallisuuden kulmakivenä	38
3.3 Suomi hakee yhteistyömahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa ...	42
3.4 Suomi edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta sekä kestäväää kehitystä	45
3.5 Suomi puolustaa kansainvälistä oikeutta ja sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää	50
3.6 Suomi edistää YK:ssa ulkopoliittisia tavoitteitaan ja vahvistaa YK:n toimintakykyä [Suomen YK-strategia]	54
4. Johtopäätökset	59

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon. Selonteko pohjautuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan.

Selonteossa arvioidaan Suomen kansainvälistä toimintaympäristöä ja sen muutostekijöitä sekä määritetään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiset painopisteet ja tavoitteet. Selonteko sisältää Suomen Nato-jäsenyyden peruslinjaukset ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Hallitusohjelman mukaisesti YK-strategia päivitetään osana selontekoa.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on jatkoa aikaisemmalle käytännölle. Tämän selonteon toimintaympäristön analyysi ohjaa myös valtioneuvoston puolustusselonteon sekä kansainvälisiä taloussuhteita ja kehitysyhteistyötä käsittelevän selonteon valmistelua sekä otetaan huomioon valtioneuvoston kansallisen turvallisuuden strategiassa.

Selontekoa on valmisteltu laajassa yhteistyössä tasavallan presidentin kanslian, valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden kanssa. Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta on antanut työlle poliittisen ohjauksen.

Valtioneuvosto on asettanut selontekoa varten parlamentaarisen seurantaryhmän. Eduskunta antaa selontekoa koskevan kannanoton.

1. UUDEN AJAN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu arvopohjaiseen realismiin. Pidämme kiinni meille tärkeistä ja keskeisistä arvoista, kuten demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta, kansainvälisestä oikeudesta ja ihmisoikeuksista, rauhasta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Samalla olemme valmiita vuoropuheluun myös sellaisten maiden kanssa, jotka eivät jaa näkemyksiämme ja arvojamme. Puolustamme kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja tuemme sen kehittämistä. Suomen turvallisuuden takeena on kolme lukkoa: vahva kansallinen puolustuskyky osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta, jäsenyytemme Euroopan unionissa ja Natossa sekä edelleen vahvistuva kahdensivulinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ja puolustusyhteistyö keskeisten liittolaistemme ja kumppaneidemme kanssa.

Suomi on Nato-jäsenyyden myötä sotilaallisesti liittoutunut maa. Jäsenyys vahvistaa Suomen turvallisuutta. Natolla on keskeinen rooli transatlanttisen turvallisuuden edistäjänä sekä Suomen ja Ruotsin jäsenyyksien myötä aikaisempaa vahvempi rooli Pohjois-Euroopan vakauden tuottajana.

Nato-jäsenyys merkitsee Suomelle uutta aikakautta. Nyt Suomi arvioi turvallisuuttaan Naton yhteisen puolustuksen näkökulmasta, kantaa osaltaan vastuuta koko liittokunnan turvallisuudesta ja toimii Nato-liittolaistensa rinnalla yhteisten arvojen puolesta.

Euroopan unioni säilyttää asemansa Suomen tärkeimpänä poliittisena ja taloudellisena viitekehyksenä ja arvoyhteisönä. Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustusyhteistyön syventämiseksi sekä EU:n globaalin roolin

vahvistamiseksi. Samoin yhteistyötä syvennetään Pohjoismaiden ja muiden läheisten liittolaisten kanssa.

Suomen turvallisuuden takaaminen edellyttää luovimista nopeasti muuttuvassa ja vaikeasti ennakoitavassa globaalissa toimintaympäristössä, jota leimaavat monipuolistuvat turvallisuusuhkat, lisääntynyt strateginen kilpailu ja vastakkainasettelu sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon kaltaiset koko ihmiskuntaa koskevat ongelmat. Leimallista tälle ajalle on myös teknologian ja taloussuhteiden entistä vahvempi kytkeytyminen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Suomi reagoi toimintaympäristönsä muutoksiin määrätietoisesti, ja jatkaa samalla johdonmukaista ja pitkäjänteistä toimintaa ulko- ja turvallisuuspoliittisten prioriteettiensa toimeenpanemiseksi. Tavoitteena on edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta sekä kestävää kehitystä.

Suomi toimii aktiivisen kahdenvälisen ja monenvälisen diplomatian kautta. Kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen sekä kansainvälisen oikeuden kunnioittaminen ovat Suomen toiminnan kulmakiviä. Keskeisellä sijalla on maailmanjärjestö YK:n aseman vaaliminen ja vahvistaminen.

Suomi kantaa vastuutaan ja osoittaa sitoutumistaan kansainväliseen järjestelmään hakeutumalla vastuutehtäviin, kuten YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenyys vuosina 2022-2024, Etyjin puheenjohtajuus vuonna 2025 sekä tavoite päästä YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2029-2030.

2. ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1. SUOMEN LÄHIALUEEN TILANNE

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään vakavassa ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti.

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama laitton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on jatkumoa niille aggressiivisille toimille, jotka Venäjä käynnisti Georgiassa vuonna 2008 sekä Krimillä ja Itä-Ukrainassa vuonna 2014. Hyökkäys Ukrainaan ja epävakauttava toiminta EU:n itäisessä naapurustossa ilmentää pitkäaikaista kehitystä, jossa suurvalta-asemansa vahvistamista ja etupiirijakoa tavoitteleva Venäjä pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa.

Venäjä on osoittanut, ettei se kunnioita valtioiden suvereniteettia tai alueellista koskemattomuutta, ja se on räikeästi loukannut YK:n peruskirjaa sekä rikkonut eurooppalaista sopimus pohjaista turvallisuusjärjestystä.

Venäjän vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet ovat ulottuneet laajasti Eurooppaan. Suomeen kohdistuva hybridivaikuttaminen erityisesti Venäjän toimesta on kasvanut merkittävästi. Suomen itärajalalla alkanut välineellistetyin maahantulon tilanne on esimerkki hybridihyökkäyksestä. On todennäköistä, ettei uhka lähiaikoina pienene, vaan Suomeen kohdistuvan hybridivaikuttamisen intensiteetti ja keinovalikoima vaihtelevat. Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta sotilaalliseen voimankäyttöön tai sillä uhkaamiseen Suomea vastaan on varauduttava.

Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan loppua ei ole näköpiirissä, eikä uhkaa Venäjän sotatoimien laajentumisesta Ukrainan ulkopuolelle voi poissulkea. Nopeaa kehitystä parempaan ei ole odotettavissa, vaikka aktiiviset sotatoimet Ukrainassa päättyisivätkin.

Ukrainalaisten vahva maanpuolustustahto ja yhteiskunnan kriisinsietokyky sekä läntisen yhteisön sotilaallinen, taloudellinen, poliittinen ja humanitaarinen tuki ovat olleet avaintekijöitä Ukrainan puolustaessa YK:n peruskirjan mukaisesti itsenäisyyttään. Ukrainan itsenäisyyden, suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden lisäksi kyse on kansainvälisen oikeuden peruseriaatteiden ja demokraattisten arvojen puolustamisesta. Suomi tukee hyökkäyssodan kohteeksi joutunutta Ukrainaa sekä sen sodasta kärsiviä naapurimaita laaja-alaisesti. Maan jälleenrakentaminen on mittasuhteiltaan valtava tehtävä, joka edellyttää huomattavia maailmanlaajuisia rahoitustoimia. Samalla Ukrainan kokemuksista on syytä oppia esimerkiksi yhteiskunnan kriisinkestävyiden vahvistamiseksi.

Pohjois-Euroopan strateginen asetelma on muotoutumassa uudelleen Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä. On odotettavissa, että Venäjä vahvistaa sotilaallista läsnäoloaan ja toimintaansa läntisillä rajoillaan niin nopeasti kuin se Ukrainan hyökkäyssodan kehityksen ja käytettävissä olevien resurssien valossa on mahdollista. Venäjän pyrkimykset kasvattaa vaikutusvaltaansa Itämerellä ja arktisella alueella korostavat Naton pelotteen ja puolustuksen vahvistamisen merkitystä Pohjois-Euroopassa.

Arktisen alueen merkitys on korostunut strategisessa kilpailussa Koillisväylän avautuessa ja alueen luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuuksien kasvaessa. Sotilaallinen toiminta ja vastakkainasettelu arktisella alueella on lisääntynyt.

Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet sekä tiivistyvät kahdenväliset yhteistyöjärjestelyt Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen välillä

vahvistavat Itämeren alueen ja Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta pienentäen sotilaalliseen voimankäytön riskiä Suomen lähialueilla. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet edistävät yhteistyön syventämistä myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken.

Venäjän hyökkäys Ukrainaun on vaikuttanut perustavanlaatuisesti Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin. Suomi on pidättäytynyt poliittisista suhteista Venäjän kanssa maan rikkoessa hyökkäyssodallaan räikeästi kansainvälistä oikeutta ja YK:n peruskirjaa. Kahdenvälinen viranomaisyhteistyö Venäjän kanssa on laaja-alaisesti jäädytetty helmikuusta 2022 lähtien. Maiden väliset diplomaattisuhteet ovat toiminnassa. Viranomaisten yhteydenpitokanavat on säilytetty Suomen kannalta välttämättömillä sektoreilla muun muassa rajaturvallisuuteen, rikostorjuntayhteistyöhön, liikenteeseen ja huoltovarmuuteen liittyen. Venäjän sisäinen kehitys säilyy pitkään vaikeasti ennakoitavana.

2.2 EUROOPAN UNIONI JA NATO SUOMEN TURVALLISUUSYHTEISÖINÄ

Euroopan unioni on vastannut Venäjän hyökkäyssotaan yhtenäisesti, nopeasti ja määrätietoisesti asettamalla Venäjälle laajoja talous- ja henkilöpakotteita sekä tukemalla Ukrainaa kymmenien miljardien eurojen arvosta. EU:n luonne ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisena toimijana on sodan myötä vahvistunut. Natolla ja EU:lla on toisiaan täydentävät ja vahvistavat roolit Euroopan turvallisuuden tukemisessa.

Hyökkäyssodan ja koronaviruspandemian haasteiden edessä EU on osoittanut voimansa arvoyhteisönä. Eurooppalaisten maiden halu liittyä Euroopan unionin jäseneksi kertoo EU:n vetovoimasta ja laajentuminen on palannut EU:n agendalle. Vallitsevassa tilanteessa

laajentumisen geopoliittinen näkökulma korostuu. EU:n laajentuminen edellyttää myös unionin sisäistä valmistautumista.

EU pyrkii kehittämään omaa strategista kilpailukykyään, jotta se pystyy kestävämmiin vastaamaan globaaliin geotaloudelliseen kilpailuun ja turvamaan jäsenvaltioidensa etuja. EU:n globaalin painoarvon kannalta kriittistä on unionin yhtenäisyys ja toimintakyky. Euroopan unioni koostuu demokraattisista valtioista, joissa vaalitulokset määrittävät kunkin jäsenvaltion poliittisen linjan.

Naton tärkein tehtävä on taata jäsenvaltioidensa turvallisuus poliittisin ja sotilaallisin keinoin. Vastauksenaan Venäjän hyökkäyssotaan Nato on jatkanut pelotteen ja puolustuksen vahvistamista, lisännyt sotilaallista läsnäoloaan liittokunnan itäisissä jäsenmaissa sekä tukenut Ukrainaa. Nato-liittolaiset ovat antaneet Ukrainalle sotilaallista materiaalia. Venäjän voimapolitiikka, Euroopan eteläisen naapuruston epävakaus sekä voimistuva strateginen kilpailu korostavat Naton uskottavan pelotteen ja puolustuksen merkitystä. Naton pelotteella edistetään liittokunnan turvallisuutta ja kansainvälistä vakautta. Nato varautuu siihen, että Venäjä on jatkossakin valmis käyttämään sotilaallista voimaa Euroopassa.

Nato-jäsenyys asemoi Suomen entistä tiiviimmin osaksi eurooppalaista ja transatlanttista turvallisuusyhteisöä. Suomi on osa Naton yhteistä puolustusta ja siten Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piirissä. Nato-jäsenyys on korottanut kynnystä sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan. Naton pelotteen ja puolustuksen merkitys Suomen turvallisuudelle on perustavanlaatuinen. Samalla Suomen vahva puolustus- ja kriisinsietokyky vahvistavat koko liittokuntaa.

Suomen Nato-jäsenyys ei vaikuta Ahvenanmaan kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaan asemaan. Ahvenanmaalla on vakiintunut kansainvälisoikeudellinen asema, jota Suomi kunnioittaa. Ahvenanmaa on osa Suomen valtioaluetta, ja sen puolueettomuuden

puolustaminen kuuluu sopimusmääräysten mukaan Suomelle. Suomi on varautunut puolustamaan Ahvenanmaata tarpeellisin toimenpitein.

Yhdysvaltojen sitoutuminen Natoon ja sotilaallinen panostus Eurooppaan ovat olennaisia myös Suomen turvallisuuden kannalta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on tiivistänyt transatlanttista yhteistyötä. Yhdysvallat odottaa liittolaisiltaan suurempaa vastuunkantoa taakanjaossa sekä yhteistyötä strategisessa kilpailussa. Poliittinen vastakkainasettelu Yhdysvalloissa on syventänyt maan jakaantuneisuutta. Maan kulloisenkin hallinnon sitoutumisen aste monenkeskiseen yhteistyöhön heijastuu myös transatlanttiseen yhteistyöhön.

2.3 VALTASUHTEET MURROKSESSA

Globaalia toimintaympäristöä leimaavat edelleen kiihtyvä strateginen kilpailu ja maailmanpolitiikan valtasuhteiden murros. Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä käydään kilpailua poliittisesta, sotilaallisesta, taloudellisesta ja teknologisesta johtoasemasta maailmassa. Kilpailun kiihtyminen etenkin taloudessa ja teknologiassa on johtanut strategisiin, kansallisiin ja alueellisiin intresseihin perustuvan kauppaja- ja teollisuuspolitiikan vahvistumiseen sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Kiinassa sitä on harjoitettu jo pitkään.

Suurvaltojen talous- ja teknologiapolitiikka on geopoliittisten tavoitteiden ja geotaloudellisten keinojen sävyttämää. Kriittisten teknologioiden sekä niihin liittyvien resurssien ja raaka-aineiden hallinta määrittää kasvavasti geopolitiikkaa, ja taloudelliset riippuvuudet nähdään yhä enemmän haavoittuvuuksina. Taloudellisia keinoja käytetään strategisten etujen saavuttamiseen, mikä on johtanut siihen, että yritykset joutuvat tarkastelemaan liiketoimiaan myös valtioiden strategisten intressien kannalta.

Samaan aikaan pakotepolitiikan merkitys on kasvanut, ja se on vakiintunut keskeiseksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan työkaluksi, jonka käyttämisessä tulee pyrkiä tiiviiseen yhteistyöhön etenkin EU:n ja Yhdysvaltain välillä.

Teknologiakilpailu pakottaa pienempiä maita ja niiden yrityksiä yhä useammin valintoihin läntisten ja Kiinan markkinoiden välillä, vaikka eriytymiskehitys ei ole niiden intressien mukaista. Eriytymiskehitystä jarruttaa suurvaltojen välinen keskinäisriippuvuus. Sekä Yhdysvallat että EU katsovat, että keskinäisriippuvuudet ja globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutokseen vastaaminen, edellyttävät yhteistyötä Kiinan kanssa. Kiinan tavoitteet kriittisten tuotanto- ja toimitusketjujen kontrolloimisesta haastavat myös Suomea ja Eurooppaa. Kiina on jatkossakin Suomelle tärkeä kauppakumppani, mutta kasvavat riskit on tiedostettava, niihin on varauduttava sekä niitä on ennaltaehkäistävä.

Kiihtyvä strateginen kilpailu ja demokratioiden ja autoritääristen valtioiden välinen globaali vastakkainasettelu ovat johtamassa monenkeskisen yhteistyön sirpaloitumiseen ja alueellistumiseen. Muutos näkyy alueellisten suurvaltojen, epävirallisten yhteenliittymien ja kumppanuuksien merkityksen kasvuna, minkä suhteen myös EU joutuu hakemaan omaa paikkaansa. Kehittyvien talouksien yhteenliittymät pyrkivät rakentamaan omia ratkaisujaan torjumaan lännen ja Yhdysvaltojen johtavaa asemaa politiikassa, taloudessa ja kaupassa sekä teknologiassa. Poliittisen, taloudellisen ja teknologisen painopisteen siirtyessä kohti Aasian sekä Intian ja Tyynenmeren aluetta Yhdysvallat puolestaan tiivistää omia kumppanuuksiaan alueella. Taiwanin asema on keskeinen kiistakysymys, jonka eskaloitumista alueelliseksi konfliktiksi ei voida poissulkea.

Käynnissä oleva maailmanpolitiikan valtasuhteiden murros on antanut pontta pyrkimyksille haastaa vallitsevaa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestystä. Tämä pyrkimys saa vastakaikua myös

monessa kehittyvässä maassa heijastuen muun muassa kasvavana kiinnostuksena BRICS-ryhmää kohtaan. BRICS-ryhmän geopoliittinen painoarvo kasvaa laajentumisen myötä. Tämä tukee erityisesti Kiinan ja Venäjän pyrkimystä rakentaa ympärilleen vastavoima johtavista läntisistä teollisuusmaista koostuvalle G7-ryhmälle ja Yhdysvalloille. BRICS-ryhmä ei kuitenkaan ole monoliittinen; siihen kuuluvien maiden tavoitteet ryhmän jäsenenä poikkeavat toisistaan.

Samalla Afrikan geopoliittisen ja taloudellisen painoarvon kasvu on lisännyt ulkopuolisten toimijoiden kilpailua vaikutusvallasta ja taloudellisista mahdollisuuksista mantereella. Afrikka hakee vahvempaa roolia kansainvälisillä foorumeilla. Afrikan unionin jäsenyys G20-ryhmässä ja BRICS-ryhmän laajentuminen on tästä tuore ilmentymä.

Mantereen luonnonvaroihin, viljelysmaihin, kehitysmahdollisuuksiin ja nuoreen väestöön liittyy valtavasti potentiaalia, mutta mikäli sitä ei saada hyödynnettyä afrikkalaisten hyväksi, voi se pahentaa Afrikan sisäisiä kehityseroja sekä lisätä poliittista epävakautta, konflikteja ja radikalisoitumista. Ilmastonmuutoksen pahentamat luonnonkatastrofit ja elinolosuhteiden muuttuminen heikentävät tilannetta, ja humanitaariset tarpeet useissa Afrikan maissa ovat valtavia. Paine muuttoliikkeeseen tuntuu erityisesti mantereen sisällä, mutta potentiaalia on sen kohdistumiselle entistä enemmän myös Eurooppaa kohti. Kansainvälisten terroristijärjestöjen toiminta ja levittäytyminen uusille alueille Afrikassa muodostavat uhan alueelliselle ja kansainväliselle turvallisuudelle.

YK on jo vuonna 1947 ottanut vastuun oikeudenmukaisen ratkaisun löytämisestä Palestiinan kysymykseen ja YK:n yleiskokous julisti vuonna 1948 pyrkimyksen luoda Palestiinaan sekä arabi- että juutalaisvaltio. Näistä pyrkimyksistä huolimatta Israelin ja Palestiinan väliseen konfliktiin ei ole saatu ratkaisua. Osapuolten hyvin erilaiset lähtökohdat luovat ratkaisuyrityksille epäsymmetrisen viitekehyksen. Hamasin hyökkäyksestä syksyllä 2023 voimakkaasti

eskaloitunut kriisi on johtanut äärimmäiseen humanitaariseen hätään Gazassa ja lisännyt laajan alueellisen sodan riskejä merkittävästi. Globaalisti se on johtanut mielenilmauksiin ja vahvistanut kansainvälisiä jakolinjoja, mikä heijastaa alueen strategista ja symbolista merkitystä.

Lähi-idän turvallisuustilannetta leimaa useampi pitkään jatkunut konflikti, joilla on myös vahva alueellinen ja alueen rajat ylittävä ulottuvuus, ja jotka vaikuttavat miljoonien ihmisten elämään. Vakiintuneet alueelliset mekanismit, joiden puitteissa kiistoja voitaisiin sopia rauhanomaisesti, puuttuvat. Muutoksiin reagoidaan usein voimapolitiikalla. Alueella on geopoliittisia ja sosioekonomisia jännitteitä. Osa valtioista on erityisen hauraita, ja demokratian taso vaihtelee. Terroristijärjestöt hyödyntävät maiden epävakautta ja heikkoa turvallisuustilannetta. Toisaalta alueella on valtioita ja niitä lähellä olevia toimijoita, jotka tukevat terroristista toimintaa, koska tuki palvelee niiden omia valtopyrkimyksiä. Alueen kriiseillä on myös vaikutuksia maailmantalouteen.

Alueella on myös useita vauraita valtioita, joiden tavoite on monipuolistaa talous- ja yhteiskuntarakenteitaan. Nämä valtiot ovat aktiivisen kiinnostuneita tekemään tässä yhteistyötä myös eurooppalaisten kumppanien kanssa. Uudistukset lisäävät alueen vakautta, joka on myös Euroopan etu.

Venäjä on valinnut vastakkainasettelun länsimaiden kanssa pyrkien syventämään yhteistyötä muun muassa Kiinan, Pohjois-Korean ja Iranin kanssa. Kiina ei ole tuominut Venäjän hyökkäystä huolimatta siitä, että Venäjä on rikkonut Kiinan tärkeinä pitämiä periaatteita, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Venäjän ja Kiinan suhteen kehittyminen, erityisesti Venäjän kasvava riippuvuus Kiinasta suorituskykyjensä kehittämisessä, vaikuttaa Euroopan turvallisuuteen.

Venäjä pyrkii ylläpitämään vaikutusvaltaansa EU:n itäisessä naapurustossa ja Keski-Aasiassa. Valko-Venäjällä on sijaintinsa ja

maan johdon poliittisen tuen takia tärkeä rooli Venäjälle hyökkäyssodassa ja myös paineen kohdistamisessa Naton suuntaan. Myös Valko-Venäjän sisäinen kehitys on viime vuosina mennyt harppauksin taaksepäin. EU on asettanut Valko-Venäjälle pakotteita vilpillisten presidentinvaalien ja niistä seuranneiden väkivaltaisuuksien vuoksi sekä vastauksena maahantulijoiden välineellistämiseen poliittisiin tarkoituksiin, hybridiopeeraatioihin EU:n rajoilla ja Valko-Venäjän osallisuuteen Venäjän hyökkäyssotaan.

Ukraina ja useat muut valtiot ovat ryhtyneet vaatimaan Venäjää ja sen edustajia vastuuseen laittoman hyökkäyssodan seurauksista ja vaikutuksista. Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) on määrännyt Venäjän presidentin pidätettäväksi syytettynä sotarikoksesta. Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) on antanut määräyksen, jossa todetaan, että Venäjän tulee välittömästi keskeyttää sotilaallinen operaationsa Ukrainassa.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset heijastuvat turvallisuuden ohella laajasti globaaliin kehitykseen ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen sekä alueellisiin kriiseihin. Humanitaarisen avun tarpeet kasvavat entisestään Ukrainassa ja sen naapurimaissa sekä laajemmin muun muassa ruoan ja energian hinnan nousun takia. Muut humanitaariset kriisit ja konfliktit esimerkiksi Syyriassa, Sudanissa, Jemenissä ja Afganistanissa jäävät vaille riittävää huomiota.

2.4 MAAILMANLAAJUISET KEHITYSKULUT

Maailmanlaajuiset muutosilmiöt kuten ilmastonmuutos, köyhyyden ja näköalattomuuden aiheuttama muuttoliike sekä teknologinen kehitys vaikuttavat myös Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöön sekä itsenäisinä ilmiöinä että monin tavoin toisiinsa linkittyen.

Ihmiskunnan yhteisenä haasteena on meneillään oleva planetaarinen kolmoiskriisi. Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen turvallisuusvaikutukset kohdistuvat Suomeen sekä suoraan että välillisesti.

Ilmastonmuutos muuttaa elinoloja koko maapallolla. Sen vaikutukset ja riskit korostuvat arktisella alueella, jonka parantunut saavutettavuus lisää sen strategista ja turvallisuuspoliittista painoarvoa. Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin, IPCC:n, mukaan ilmaston lämpeneminen yli tavoitteeksi asetetun 1,5 asteen on merkittävä riski ihmiskunnalle ja ekosysteemeille. Hauraat valtiot ja haavoittuvimmat ihmiset kärsivät suhteellisesti eniten. Ilmastonmuutos vaikeuttaa YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja heikentää yhteiskuntien kestävyyttä. Se on merkittävä konfliktien ja muuttoliikkeiden osatekijä ja toimii muiden uhkien voimistajana.

Ilmastonmuutos sekä kiihtyvä luontokato liittyvät tiiviisti toisiinsa ja vaikuttavat muun muassa ruuan tuotantoon ja ruokaturvaan, veden saatavuuteen, energiasiirtymiin, huoltovarmuuteen ja tautien esiintyvyyteen ja tätä kautta myös turvallisuusympäristöön. Fossiilienergiasta luopuminen muokkaa globaaleja valta- ja taloussuhteita ja aiheuttaa sisäisiä muutospaineita fossiilienergian vientituloista riippuville maille. Lisääntyvät sään ääri-ilmiöt sekä ilmastonmuutoksen hitaammin etenevät vaikutukset, kuten merenpinnan nousu, aiheuttavat haasteita yhteiskunnan kriittisille toiminnoille ja lisäävät luonnonkatastrofien ja onnettomuuksien riskejä. Saastuminen on suurin sairauksia ja ennenaikaisia kuolemia aiheuttava ympäristötekijä.

Kilpailu luonnonvaroista, kuten kriittisistä mineraaleista ja vedestä, on merkittävä syy erityisesti paikallisiin konflikteihin ja voi johtaa muutoksiin maailmanlaajuisissa voimasuhteissa. Luonnonvarojen laiton kauppa on rahoituslähde aseellisille ryhmille ja järjestäytyneelle rikollisuudelle.

Maailman väestönkehitys on vahvasti eriytynyttä. Väestönkasvu on globaalisti taittumassa, mutta jatkuu kiivaana useissa Afrikan ja Etelä-Aasian köyhissä valtioissa. Puolet maailman tulevasta väestönkasvusta keskittyy Afrikkaan, jonka väestön ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä. Jos väestönkasvu onnistutaan yhdistämään demokraattisten yhteiskuntarakenteiden vakiinnuttamiseen, talousrakenteen monipuolistamiseen ja työpaikkojen luomiseen, taloudelliset yhteistyömahdollisuudet Afrikassa korostuvat entisestään. Jos väestönkasvu yhdistyy epävakaiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen, vahvistaa tämä köyhyyden, ilmastonmuutoksen, tarttuvien tautien ja ääri liikkeiden toiminnan negatiivisia vaikutuksia. Tämä puolestaan voi heijastua yhä kasvavana siirtolaispaineena Eurooppaan.

Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön IOM:n mukaan suuri osa muuttoliikkeestä tapahtuu hallitusti ja voi vaikuttaa niin lähtö- kuin kohdemaiden tilanteeseen ja kehitykseen myönteisesti.

Hallitsematon muuttoliike voi aiheuttaa jännitteitä ja epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. Suurin osa pakolaisista pakenee kriisimaiden sisällä tai naapurimaihin, jotka ovat usein itsekin hauraita.

Köyhyys, näköalattomuus ja elintasoerojen kasvu ovat hallitsemattoman muuttoliikkeen, konfliktien ja radikalisoitumisen keskeisiä juurisyitä. Ne myös voimistavat vastakkainasettelua ja leventävät kuilua niin maiden välillä kuin maiden sisällä. Koronapandemian ja konfliktien vaikutukset ovat jarruttaneet aiemmin toivottuun suuntaan edennyttä globaalia kehitystä monin paikoin. Ulkoiset shokit ajavat köyhyyteen erityisesti kehittyvissä maissa virallisen talouden ulkopuolella työskenteleviä ihmisiä, joilta puuttuu sosiaaliturva sairauden tai työttömyyden varalta.

Yhteiskunnallinen polarisaatio ja ääriajattelun kasvu ovat yhteiskuntarauhaa uhkaavia tekijöitä maailmanlaajuisesti. Yhteiskuntaan syntyvät jakolinjat tarjoavat otollisen maaperän

vihamielisten toimijoiden informaatiovaikuttamiselle ja epävakauttaville toimille esimerkiksi sosiaalisen median alustoilla.

Väestöryhmien välisen vastakkainasettelun lisääntyminen luo myös kasvualustaa väkivaltaisten ekstremististen ryhmien toiminnalle. Väkivaltainen radikaali-islamistinen liikehdintä muodostaa merkittävän terrorismin uhan globaalisti, myös Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen lähtöalueilta ja vierastaistelijoiden mukana. Radikalisoituminen koskettaa yhä nuorempia. Euroopassa terroristisen isku-uhan muodostavat pääasiallisesti radikaali-islamistista tai äärilaitojen ideologioita kannattavat yksittäiset henkilöt sekä toisaalta salassa toimivat pienryhmät.

Murroksellisten teknologioiden ja sovellusten hyödyntämisellä on mahdollista saavuttaa merkittäviä kehitysvaihtuksia eri sektoreilla, edistää puhdasta siirtymää, luoda kestäväää talouskasvua ja lisätä tehokkuutta sekä tuottavuutta. Murroksellisilla teknologioilla on potentiaalia lisätä globaalia turvallisuutta, koulutusta, hyvinvointia ja terveyttä. Samalla on tärkeää ymmärtää laaja-alaisesti kehitykseen liittyviä turvallisuusuhkia, väärinkäyttömahdollisuuksia, ihmisoikeuskysymyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Murroksellisilla teknologioilla, kuten tekoälyllä ja kvanttiteknologioilla, on potentiaalisesti merkittävät turvallisuuspoliittiset vaikutukset, ja kehittyessään ne asettavat uusia haasteita erityisesti puolustus- ja turvallisuussektoreille. Tekoälyn kehitys tekee kyberhyökkäyksistä, informaatiovaikuttamisesta ja sen keinovalikoimaan kuuluvasta disinformaatiosta entistä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa. Esimerkiksi syväväärennosten käyttö laajenee, ja niiden tunnistaminen vaikeutuu. Lisäksi tekoälyä käytetään jo osana vaalivaikuttamista. Tässä ympäristössä myös luottamuksellisten tietojen salassapito vaatii entistä enemmän huomiota.

Sodankäynti mullistuu teknologian kehityksen mahdollistaessa edistyksellisempiä asejärjestelmiä ja sovelluksia niin maalla, merellä, ilmassa, avaruudessa kuin kyberympäristössäkin. Samalla

järjestelmien riippuvuudet ympäröivästä yhteiskunnasta kasvavat. Teknologinen kehitys on tuonut vihamielisille toimijoille uusia mahdollisuuksia hybridivaikuttamiseen avoimen konfliktin kynnyksen alapuolella. Vihamielinen kybertoiminta on vakiintunut osaksi voimapolitiikkaa ja valtiollisen vaikuttamisen keinovalikoimaa. Kyber-, hybridi- ja informaatio-operaatioita toteutetaan myös normaalioloissa, mikä voi osaltaan hämärtää sodan ja rauhan rajoja. Sodankäynnin teknistymisestä huolimatta tavanomaisen sodankäyntikyvyn merkitys säilyy ja korostuu erityisesti laajamittaisessa ja pitkäkestoisessa konfliktissa.

2.5 SÄÄNTÖPOHJAINEN KANSAINVÄLINEN JÄRJESTELMÄ

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja ja sen yleismaailmalliset arvot, sopimukset ja instituutiot muodostavat kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän perustan. YK:n peruskirja ja YK:ssa laaditut monenkeskiset sopimukset sääntelevät muun muassa voimankäyttöä ja sen välineiden hallintaa, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämistä ja tarjoavat keinoja ympäristöriskien hallitsemiselle.

Olemassa olevaan monenkeskiseen, sääntöpohjaiseen järjestelmään kohdistuu merkittäviä paineita. Pääosin toisen maailmansodan jälkeen rakennettu järjestelmä ei kaikilta osin enää vastaa valtioiden muuttuvia voimasuhteita eikä ota huomioon kansainvälisen asialistan laajentumista ja monimuotoistumista tai ei-valtiollisten toimijoiden kasvanutta merkitystä kansainvälisessä yhteistyössä. Suurvaltojen erilaiset tavoitteet ja niiden välinen kilpailu vaikeuttavat yhteistyötä.

YK:n turvallisuusneuvoston kyvyttömyys puuttua moniin rauhaa ja vakautta uhkaaviin kehityskulkuihin on rapauttanut YK-järjestelmän uskottavuutta turvallisuutta tuottavana toimijana. Samalla

turhautuminen järjestelmään on tuottanut erilaisten maaryhmien, kuten G7- ja G20-maiden sekä BRICS-ryhmän, vaihtoehtoisia yhteistyöpyrkimyksiä ja neuvotteluprosesseja, jotka toimivat kaikille avoimen kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän ulkopuolella.

Useat yksittäiset valtiot ja ei-valtiolliset toimijat haastavat ja horjuttavat kansainvälistä järjestelmää, osa avoimesti asemaansa vedoten, osa erilaisten hybridikeinojen ja uusien teknologioiden kautta. Ei-valtiolliset toimijat vaikuttavat niin kansainvälisiin kuin valtioiden kansallisiin asioihin ja normeihin jatkuvasti enemmän ja itsenäisemmin. Yksittäisten ihmisten, yhteisöjen ja yritysten rooli poliittisen agendan muokkaajana on kasvussa, erityisesti suuret teknologiayritykset ovat yhä merkittävämpiä toimijoita.

Kansainvälisen sopimusjärjestelmän tilanne asevalvonnan alalla on heikko. Venäjän johdon vastuuttomat viittaukset ydinaseen käytön mahdollisuuteen, Pohjois-Korean ja Iranin epävakauttava toiminta, kasvanut ydinaseproliferaation uhka laajemmin, mukaan lukien ydinasevarustelun mahdollinen laajentuminen avaruuteen, sekä viime vuosina nähty kemiallisen aseiden käyttö ovat heikentäneet kansainvälisen asevalvonnan toimintaympäristöä.

Taloudellisen valtopolitiikan myötä kauppapolitiikasta on tullut osa turvallisuuspolitiikan keinovalikoimaa. Voimistuneet jännitteet ovat johtaneet kansainvälisen kaupan ja investointien rajoitusten lisääntymiseen ja kotimaisen tuotannon suosimiseen. Kansainvälisen kaupan monenkeskiset säännöt ovat koetuksella, ja Maailman kauppajärjestö WTO ja sen riitojenratkaisumekanismi vaikeassa tilanteessa. Kahdenväliset ja useankeskiset sopimukset mahdollistavat etenemisen kaupallis-taloudellisessa yhteistyössä siihen valmiiden osapuolten kanssa. EU:n kauppasopimuksilla on osaltaan edistetty sääntöperusteista kansainvälistä kauppaa.

YK:n jäsenvaltioiden hyväksymä kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ei ole oikeudellisesti sitova asiakirja, mutta velvoittaa kaikkia maailman maita poliittisesti ja antaa

suuntaviivat lähivuosien kansainväliselle yhteistyölle ja Suomen toiminnalle. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on vaarantunut paitsi monenkeskisen yhteistyön ongelmien, myös koronapandemian sekä Venäjän hyökkäyssodan seurannaisvaikutusten vuoksi. YK-järjestöillä on tärkeä rooli tavoitteiden toteuttamisessa.

Jännitteiden ja aseellisten konfliktien lisääntyminen on tehnyt entistä tärkeämmäksi työn sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän vahvistamiseksi. Konflikteissa kansainvälisen oikeuden merkitys korostuu arvioitaessa voimankäyttöä ja humanitaarisen oikeuden noudattamista. Kansainvälisen rikostuomioistuimen merkitys korostuu sen ollessa toimivaltainen yhä useammassa tilanteissa, joissa se tutkii vakavimpia kansainvälisiä rikoksia valtioiden ylintä johtoa myöten.

Teknologian kehitys nostaa esiin uusia kansainvälisen oikeuden kysymyksiä liittyen muun muassa kyberympäristöön, tekoälyn käyttöön, uusiin aseteknologioihin ja kriittisten raaka-aineiden hyödyntämiseen. Hybridivaikuttamisessa voidaan turvautua toimintatapoihin, joilla vaikeutetaan kansainvälisen oikeuden mukaisen vastuun toteuttamista. Ilmastonmuutoksen seuraukset edellyttävät myös kansainvälisoikeudellisia ratkaisuja, liittyen esimerkiksi merenpinnan nousun vaikutukseen valtioiden rajoihin ja saarivaltioiden olemassaoloon. Myönteistä on, että valtiot ovat myös kyenneet neuvottelemaan uusia monenvälisiä sopimuksia, kuten kansainvälisten merialueiden suojelua koskevan sopimuksen.

3. PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

3.1 SUOMI VASTAA MÄÄRÄTIETOISESTI TURVALLISUUSYMPÄRISTÖNSÄ HEIKENTYMISEEN

Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti erityisesti Venäjän aggressiivisen toiminnan myötä. Suomi vastaa muuttuneeseen tilanteeseen määrätietoisesti. Suomi ylläpitää ja kehittää yleiseen asevelvollisuuteen ja kokonaismaanpuolustukseen perustuvaa vahvaa kansallista puolustuskykyä osana Naton pelotetta ja puolustusta, vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä sekä tiivistää entisestään yhteistyötä liittolaisten ja kumppaneiden kanssa. Suomi on aktiivinen osa maaryhmää, joka puolustaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja demokratiaa. Suomi sitouttaa maita turvallisuusajatteluun kannustaen niitä nostamaan puolustusvalmiuttaan ja parantamaan kriisinkestävyyttään. Suomi tarkastelee turvallisuutta laajasta näkökulmasta. Talouden kilpailukyky, teknologinen suorituskyky, kestävä julkinen taloudenpito sekä sosiaalinen ja ekologinen kestävyys ovat keskeisiä edellytyksiä turvallisuuden takaamiseksi myös tulevaisuudessa.

Suomen tavoitteena on saada Venäjä lopettamaan sota ja alueiden laiton miehitys Ukrainassa ja torjua sen epävakautta lisäävät pyrkimykset. Suomi varautuu yhdessä EU-kumppaneiden ja Nato-liittolaisten kanssa Venäjän aggression laajenemiseen Euroopassa. Se, miten Suomi arvioi Venäjä-suhdetta ja yhteistyömahdollisuuksia, riippuu Venäjän toiminnasta. Tätä arviointia tehdään myös EU:n ja Naton puitteissa. Suomi pidättäytyy poliittisten suhteiden rakentamisesta Venäjän kanssa niin kauan kuin se jatkaa hyökkäyssotaansa ja kansainvälisen oikeuden loukkaamista. Venäjän kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä tuetaan

mahdollisuuksien mukaan. Suomi ylläpitää ja kehittää Venäjä-tuntemusta ja kykyä analysoida maan kehitystä.

Suomi edellyttää, että Venäjän vastuu kansainvälisen oikeuden loukkauksista ja korvausvelvollisuus niistä aiheutuvista vahingoista toteutuu. Suomi edistää kansainvälisiä toimia vastuuvollisuuden varmistamiseksi Venäjän hyökkäysrikoksesta sekä hyökkäyssodan yhteydessä tehdyistä kansainvälisen oikeuden vastaisista rikoksista. Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa ja G7:ssä löydetään ratkaisu Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisella tavalla. Suomi edistää aktiivisesti asian jatkotyöstöä niin EU:n kuin muidenkin kansainvälisten kumppanien kanssa.

3.1.1 SUOMI TIIVISTÄÄ KAHDENVÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ KESKEISTEN LIITTOLAISTEN JA KUMPPANEIDEN KANSSA

Tuki Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen prioriteetti. Jatkuva kansainvälinen tuki on välttämätöntä Ukrainan puolustuskyvylle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta hyökkäyssodan kohteeksi joutuneelle Ukrainalle varmistetaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha, kun siitä aikanaan neuvotellaan.

Suomi jatkaa Ukrainan tukemista kehitysyhteistyön, puolustussektorin tuen, siviilikriisinhallinnan ja humanitaarisen avun muodossa. Ukraina on lyhyessä ajassa noussut Suomen suurimmaksi kehitysyhteistyökumppaniksi. Apua ohjataan myös Euroopan unionin, Euroopan neuvoston, Nato-rahastojen, pohjoismaisten rahoituslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kautta. Jatkossa Ukraina on Suomelle kumppani turvallisuus- ja puolustusyhteistyössä.

Suomelle on tärkeää, että liittolaiset jatkavat pitkäjänteistä materiaalituen ja rahallisen tuen antamista sekä tukea Ukrainan

asevoimien ja niiden yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi sekä kahdenvälisesti että Naton kautta. Suomen päämääränä on EU:n vahvan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen tuen sekä materiaaliavun ja humanitaarisen avun jatkuminen Ukrainalle niin kauan kuin on tarpeen. Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston (European Peace Facility, EPF) käyttöä ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi. Ukrainan pitkäjänteinen tukeminen edellyttää myös EU:n itäisen ja eteläisen lähialueen tukemista sekä eurooppalaisen puolustusteollisuuden tuotantokapasiteetin kasvattamista.

Ukraina on valinnut eurooppalaisen ja transatlanttisen tulevaisuuden ilmaisten tahtonsa liittyä Euroopan unioniin ja Natoon. Suomi tukee yhdessä EU-kumppaneidensa ja Nato-liittolaistensa kanssa Ukrainan pyrkimystä näitä tavoitteita kohti. Suomi osallistuu Ukrainan jälleenrakentamiseen kokonaisvaltaisesti kansallisen jälleenrakentamissuunnitelman pohjalta ottamalla lähivuosina osaa konkreettisiin hankkeisiin, tukemalla maan EU-jäsenyyden vaatimia uudistuksia sekä luomalla edellytyksiä suomalaisen yksityisen sektorin elinkeinoitoimintaan Ukrainassa. Tuki kansalaisyhteiskunnalle on keskeinen osa maan jälleenrakennusta. Suomen ja useiden muiden maiden Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset muodostavat kokonaisuuden, joka ankkuroi Ukrainan osaksi euroatlanttista turvallisuutta ja toimii siltana Ukrainan tuleviin EU- ja Nato-jäsenyyksiin.

Pohjoismaat ovat Suomen läheisimmät yhteistyökumppanit, ja heikentyneen turvallisuuspoliittisen tilanteen seurauksena yhteistyö samat arvot ja intressit jakavien Pohjoismaiden kesken korostuu entisestään. Suomi toimii aktiivisesti pyrkien syventämään pohjoismaista integraatiota ja purkamaan maiden välisiä rajaesteitä. Pohjoismaiden tavoitteena on olla maailman parhaiten integroitunut alue. Suomi huolehtii tiivistä suhteista Ruotsiin, joka on läheisin kumppanimme. Suomen ja Norjan yhteistyö tiivistyy entisestään tilanteessa, jossa kumpikin on Naton jäsenmaa ja jakaa maarajaa Venäjän kanssa. EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä

koskeneesta varaumastaan luopunut Tanska ja arktisen alueen turvallisuuden kannalta keskeisesti sijaitseva Islanti ovat yhä läheisempiä kumppaneita. Pohjoismaista puolustusyhteistyötä (Nordic Defence Cooperation, Nordefco) syvennetään edelleen. Valmius- ja huoltovarmuusyhteistyötä Pohjoismaiden kesken vahvistetaan. Suomi toimii Pohjoismaiden investointipankin (NIB), Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön (Nefco) ja Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) isäntämaana ja tukee niiden kautta yhteiskuntia parantavia investointeja lähialueilla, Ukrainassa ja kehittyvissä maissa. Pohjoismaista yhteistyötä edistetään pohjoismaisten yhteistyörakenteiden lisäksi myös EU:ssa, YK:ssa ja muilla kansainvälisillä foorumeilla sekä eri maaryhmiin päin. Yhteistyöllä edistetään kestävästä kehitystä ja haetaan ratkaisuja keskeisiin globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen sekä teknologiseen kehitykseen liittyviin kysymyksiin.

Viro, Latvia ja Liettua ovat Suomelle tärkeitä kumppaneita EU:ssa, Natossa ja kahdenvälisesti. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet mahdollistavat yhä syvemmän turvallisuuspoliittisen yhteistyön lähialueilla myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä. Suomelle keskeinen ulkopoliittinen kehys on Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöjärjestely (NB8) ja sen tiivistyvä vuoropuhelu Saksan ja Puolan kanssa. Samanmielisten maiden yhteistyön merkitys korostuu Itämeren muuttuneessa tilanteessa. NB8-maiden yhteistyö on tiivistä myös YK-järjestöissä. Suurina eurooppalaisina maina ja globaalisti merkittävänä toimijoina Saksa ja Ranska ovat Suomelle tärkeitä liittolaisia ja kumppaneita ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja puolustusyhteistyössä.

Britannia on merkittävä sotilaallinen toimija Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella sekä Suomen läheinen liittolainen, jonka kanssa tehtävä turvallisuus- ja puolustusyhteistyö ja puolustusmateriaalihankintoihin liittyvä yhteistyö jatkuvat tiiviinä. Suomi osallistuu Britannian johtamaan sotilaalliseen yhteistyöhön

(Joint Expeditionary Force, JEF) ja edistää Britannian entistäkin vahvempaa sitoutumista Itämeren alueen turvallisuuteen.

Suomi kehittää laaja-alaisesti suhdettaan Yhdysvaltoihin, joka on Suomen keskeinen liittolainen ja strateginen kumppani. Suomelle on tärkeää, että Yhdysvallat sitoutuu sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestelmässä tehtävään yhteistyöhön. Tiiviitä ja kattavia kahdenvälisiä suhteita vahvistetaan eri tasoilla ja laajan yhteistyöverkoston sekä säännöllisen korkean tason vuoropuhelun kautta.

Yhdysvaltojen sitoutuminen Eurooppaan sekä kahdenvälisin järjestelyin että Naton kautta on keskeistä Suomen ja Euroopan turvallisuudelle. Transatlanttinen yhteistyö on tärkeä osa myös pohjoismaista turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä. Suomen ja Yhdysvaltojen kahdenvälinen puolustusyhteistyösopimus (Defence Cooperation Agreement, DCA) on Suomen turvallisuuden kannalta merkittävä, sillä se muodostaa perustan Yhdysvaltojen kanssa tehtävälle yhteistyölle Suomessa kaikissa turvallisuustilanteissa. On Suomen sekä koko Pohjolan ja Itämeren alueen puolustuksen etu, että vastaava sopimus on solmittu myös muiden Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen välillä.

Suomen ja Yhdysvaltojen edun mukaista on jatkaa yhteistyötä murroksellisten teknologioiden kehittämisessä, hyödyntämisessä sekä alan standardien ja sääntelyn muodostamisessa. Suomi tiivistää aktiivisesti teknologiayhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, ja se nostetaan maiden kahdenvälisen suhteen keskiöön puolustuksen ja kaupan ohella. Teknologiayhteistyössä on tärkeää huomioida niin kaupallistaloudelliset kuin ulko- ja turvallisuuspoliittiset intressit.

Suomen tavoitteena on EU:n ja Yhdysvaltojen tiivis ja strateginen yhteistyösuhde, joka edellyttää molemmilta osapuolilta aktiivisuutta. Suomi ajaa kaupan esteiden purkamista euroatlanttisella alueella.

Kaupallistaloudellisista riippuvuuksista johtuvien turvallisuusriskien hallinta ja kilpailu murroksellisissa teknologioissa edellyttää Suomelta poliittisten ja taloudellisten suhteiden vahvistamista keskeisiin samanmielisiin kumppanimaihin Euroopan ulkopuolella. Suomi panostaa suhteiden syventämiseen liittolaismaa Kanadan sekä Australian, Etelä-Korean ja Japanin kanssa tiivistämällä poliittista dialogia sekä kehittämällä yhteistyötä turvallisuuspolitiikan, puolustuksen, kaupan, teknologian ja tutkimuksen alueilla. Tämä hyödyttää Suomea vahvistamalla sääntöpohjaista järjestelmää, kehittämällä huoltovarmuutta ja muuta resilienssiä sekä vahvistamalla suomalaisyritysten asemaa kyseisten maiden ennustettavissa liiketoimintaympäristöissä.

3.1.2 SUOMI PANOSTAA KRIISINKESTÄVYYTEEN

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, kokemukset Covid-pandemiasta ja maailmanpolitiikan jännitteet korostavat yhteiskunnan kriisinkestävyuden merkitystä. Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeät toiminnot kaikissa olosuhteissa, mikä edellyttää saumatonta yhteistyötä viranomaisten välillä. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuusstrategia uudistetaan vastaamaan uuden turvallisuusympäristön vaatimuksia. Suomi on valmis tarjoamaan osaamista ja oppeja kokonaisturvallisuudesta ja kokonaismaanpuolustuksesta myös muiden maiden hyödynnettäväksi.

Suomen on aina ja kaikissa oloissa varauduttava sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan sekä sillä uhkaamiseen ja poliittiseen painostukseen. Venäjän Ukraina kohdistamat sotatoimet osoittavat ennaltaehkäisevän pelotteen, kriisinkestävyuden, nopean toimintavalmiuden, vahvan puolustuskyvyn ja korkean maanpuolustustahdon merkityksen. Suomi huolehtii kyvystään vastata sotilaalliseen painostukseen sekä pitkäkestoiseen ja laajamittaiseen sodankäyntiin kansallisin voimavaroin ja osana Natoa.

Vahva kansallinen puolustuskyky osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta muodostaa Suomen turvallisuuden perustan. Naton sotilaallinen voima perustuu jäsenmaiden kansallisiin joukkoihin ja suorituskykyihin, joita kehitetään ja varaudutaan käyttämään yhdessä liittokunnan alueen puolustamiseksi. Suomi ylläpitää ja kehittää vahvaa omaa puolustuskykyään kaikissa olosuhteissa ottaen huomioon Naton yhteiset tavoitteet ja Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklan mukaisen velvoitteen kehittää kansallista ja yhteistä kykyä puolustautua aseellisia hyökkäyksiä vastaan. Suomen puolustuksen keskeiset toiminnot on kytketty osaksi Naton yhteisiä rakenteita ja toimintamalleja. Suomi huolehtii puolustuskykynsä ylläpidosta, kehittämisestä ja resursoinnista ottaen huomioon turvallisuusympäristön perustavanlaatuisen ja pitkäkestoisen heikentymisen. Suomen kansallisen puolustuskyvyn perustan myös Naton jäsenenä muodostavat yleinen asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi ja korkea maanpuolustustahto (79%, 11/2023), jonka ytimessä on laaja kansallinen yhtenäisyys ja kokemus Suomesta puolustamisen arvoisena. Vahva maanpuolustustahto luo pohjaa kokonaismaanpuolustukselle ja kokonaisturvallisuudelle sekä vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä. Tätä tulee vaalia ja vahvistaa myös jatkossa.

Osana kansallista puolustuskykyä Suomen siviilivalmiutta ja väestönsuojelua on johdonmukaisesti ylläpidetty niin, että siviiliväestöä ja tärkeitä toimintoja kyetään suojaamaan myös aseellisen hyökkäyksen tilanteessa.

Suomi huolehtii kansallisen tiedustelun kehittämisestä vastaamaan lisääntyneisiin vaatimuksiin ja turvallisuusympäristön muutoksiin. Suomella on valmius tunnistaa, ennaltaehkäistä ja torjua vakoilua, hybridivaikuttamista, terrorismia ja sotilaallista uhkaa niin fyysisessä kuin kybermaailmassa. Jo vakiintuneen kansainvälisen tiedusteluyhteistyön lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti Naton tiedusteluyhteistyöhön.

Suomi varautuu ennakoivasti monitahoisten hybridivaikuttamisen keinojen kohteeksi joutumiseen ja niiden torjumiseen. Kriittisen infrastruktuurin tahallinen vaurioittaminen on yksi mahdollinen hybridivaikuttamisen keino, johon varaudutaan entistä paremmin. Olennaista on tarkan ja jaetun tilannekuvan ylläpitäminen kriittiseen infrastruktuuriin ja kriittisiin toimintoihin kohdistuvista uhista sekä kyky toipua tilanteista, joissa kriittistä infrastruktuuria on vaurioitunut. Suomi toimii aktiivisesti vahvistaakseen Euroopan unionin ja Naton kykyä torjua ja vastata hybridioperaatioihin. Suomen aloitteesta Helsinkiin perustetun sekä EU:n että Naton jäsenille avoimen Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen toiminta on kasvanut, ja keskus voi nyt entistä tehokkaammin auttaa osallistujavaltioita hybridiuhkien ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.

Maahantulon välineellistämiseen osana hybridivaikuttamista vastataan tarvittavin poliittisin, operatiivisin, oikeudellisin, diplomaattisin ja taloudellisin keinoin. Toimilla tuetaan sisäistä ja kansallista turvallisuutta, yhteiskunnan oikeusjärjestystä, alueellista koskemattomuutta sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Välineellistämiseen vastaamiseen tarvittavia toimia arvioitaessa huomioidaan EU- ja kansainvälisoikeudelliset näkökohdat sekä muiden EU- ja Nato-maiden käytännöt ja kokemukset Suomen asemasta ulkorajavaltiona. Jotta välineellistettyä maahantuloa koskevan oikeuskäytännön kehittämisessä huomioitaisiin mahdollisimman kattavasti ilmiön luonne, laajuus ja vakavuus, Suomi osallistuu ja vaikuttaa oikeudelliseen vuoropuheluun. On tärkeää erottaa toisistaan välineellistetty maahantulo, turvapaikanhaku ja siirtolaisuus, jotta kuhunkin ilmiöön kyetään vastaamaan asianmukaisella tavalla. Kolmannen osapuolen sivuväliintulot Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa vireillä olevissa valitusasioissa ovat yksi Suomen käytettävissä oleva keino osallistua oikeuskäytännön kehitykseen. Suomi yhdessä EU-kumppaneiden ja Nato-liittolaisten kanssa pyrkii etsimään tehokkaita keinoja välineellistetyn maahantulon ilmiöön vastaamiseksi.

Suomelle on erityisen tärkeää varmistaa, että EU-tason säännöksissä, mukaan lukien Schengen-säännökset, olisi riittävä kansallinen

liikkumavara toimia näissä tilanteissa. Perussopimusten mukaan unionin on kunnioitettava valtion keskeisiä tehtäviä kuten yleisen järjestyksen ylläpitäminen ja kansallisen turvallisuuden takaaminen sekä ihmisoikeudet.

Kyberturvallisuudella ja -puolustuksella sekä vakavan ja järjestäytyneen kyberrikollisuuden torjunnalla turvataan valtiollinen suvereniteetti kybertoimintaympäristössä sekä ennalta estetään ja torjutaan valtiollisten toimijoiden tai niiden lukuun toimivien tahojen vakavat kyberhyökkäykset kansallista päätöksentekoa, viranomaistoimintaa, kriittistä infrastruktuuria ja puolustusjärjestelmää vastaan. Suomen kyberturvallisuutta, -diplomatiaa, -puolustusta sekä kyberrikostorjuntaa kehitetään osana Suomen kokonaisturvallisuutta ja ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Kansallisen kyberpolitiikan ja siihen pohjautuvan kyberdiplomatian avulla vahvistetaan Suomen omaa kykyä varautua ja vastata vihamieliseen kybertoimintaan sekä edistetään monenkeskistä sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää. Viranomaisten rinnalla yritykset ja muut organisaatiot ovat tärkeässä roolissa kansallisessa kybervarautumisessa ja -resilienssissä.

Vihamieliseen kyber- ja hybriditoimintaan syyllistyneiden valtioiden tai muiden tahojen selvittäminen ja nimeäminen (ns. attribuutio eli syyksilukeminen) on osa Suomen poliittista keinovalikoimaa vihamieliseen vaikuttamiseen reagoimisessa. Attribuutiotoiminnalla edistetään ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita, vahvistetaan kybertoimintaympäristön sääntöpohjaisuutta, vastuullista valtiokäyttäytymistä sekä uskottavaa pidäkevaikutusta vihamielistä toimintaa vastaan. Suomi kehittää kansalliset suuntaviivat tavoitteelliselle ja johdonmukaiselle kyberattribuutiotoiminnalle, huomioiden keskeiset liittolaiset ja kumppanit.

Huoltovarmuuden turvaaminen kaikissa olosuhteissa on välttämätön osa kriisinsietokykyä, ja sitä ylläpidetään ja kehitetään tunnistetut kehitystarpeet huomioiden. Huoltovarmuudessa korostuvat kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ja toimintavarmuus sekä

toimitusketjujen turvallisuus ja niiden hajauttaminen. Yhteiskunnan kokonaisvarautumisen kannalta keskeisiä ovat elintarvikehuollon turvaaminen, terveydenhuollon materiaalien resurssien toimitusten varmistaminen sekä energiahuollon turvaaminen puhdasta siirtymää edistämällä. Sotilaallisessa huoltovarmuudessa korostuu tärkeimpien suorituskykyjen operatiivisen toimintakyvyn turvaaminen. Kansainvälisen pelastustoiminnan valmiuksien kehittämistä jatketaan osana EU:ta ja Natoa sekä yhteistyössä YK-järjestöjen kanssa.

Jatkossa on yhä tärkeämpää tunnistaa murroksellisten teknologioiden, erityisesti tekoälyn ja kvanttiteknologioiden, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset vaikutukset ja kehittää keinoja vastata niihin. Suomi osallistuu aktiivisesti teknologian globaalia hallinnasta ja sääntelystä käytävään keskusteluun. Suomi tukee perus- ja ihmisoikeuksien ja näihin liittyvien riskien vahvaa huomioimista tekoälyn kehittämisessä ja soveltamisessa sekä sitä koskevassa sääntelyssä. Uhkien ohella tunnistetaan murroksellisten teknologioiden tuomat mahdollisuudet liittyen turvallisuuteen, puolustuskyvyn kehittämiseen, talouskasvuun, tuottavuuteen, kestäväan kehitykseen, teknologiaosaamiseen ja alan investointeihin. Suomi hyödyntää teknologiaosaamista ja yksityisen sektorin vahvuuksia kilpailukytekijöinä.

Suomi harjoittaa vastuullista puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa, kansainvälisiä vientivalvonnan velvoitteita ja sääntelyä sekä kansallista lainsäädäntöä noudattaen. Suomi kannattaa vientivalvonnan säilyttämistä kansallisessa toimivallassa, mutta edistää EU:n sisäisesti tiedonvaihdon lisäämistä ja koordinaation tehostamista jäsenmaiden kansallisten vientilupapäätösten yhdenmukaistamiseksi. Tällä tavoitteellaan eurooppalaisen puolustusteollisuuden tasavertaisten toimintaedellytysten edistämistä ja Euroopan teollisen yhteistyön helpottamista. Vientivalvonnassa huomioidaan myös kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden entisestään kasvanut painoarvo. Suomi ei aseta puolustustarvikeviennille tiukempia kriteereitä kuin keskeiset eurooppalaiset verrokkimaat. Suomen

vientilupapäätökset ovat johdonmukaisia. Kerran luvitettujen tuotteiden ylläpito ja päivittäminen hyväksytään lähtökohtaisesti. Puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain uudistamistarpeet arvioidaan.

Informaatioturvallisuuden kehittäminen, mukaan lukien tekoälyyn liittyvät mahdolliset uudet riskit, edellyttää sekä kansallista työtä että kansainvälistä yhteistyötä. Kansallista tietopohjaa tulee suojata nykyistä paremmin informaatiovaikuttamista vastaan. Informaatioturvallisuutta käsitellään puolustuselonteon ja asianmukaisten strategioiden yhteydessä sekä tarvittavilta osin myös strategisen viestinnän toimintamallin yhteydessä.

Vihamieliseen valtiolliseen informaatiovaikuttamiseen vastataan esimerkiksi hyödyntämällä informaatiopuolustuksen- ja turvallisuuden sekä strategisen viestinnän ja diplomatian keinovalikoimaa. Oikea-aikaista ja kohdistettua strategista viestintää vahvistetaan. Suomen vahvuuksiin keskittyvällä pitkäjänteisellä ja johdonmukaisella maakuvaustyöllä ylläpidetään ja vahvistetaan Suomen tunnettua ja hyvää maakuvaa maailmalla. Vahva maakuva antaa vaikutusvaltaa, luo taloudellisia mahdollisuuksia ja suojaa ulkoista vaikuttamista vastaan muuttuvissa toimintaympäristöissä.

Kansalaisten korkea medialukutaito ja omatoiminen varautuminen ovat suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyuden keskeisiä osatekijöitä. On tärkeää, että kansalaisten medialukutaidon ja -osaamisen sekä henkisen kriisinsietokyvyn tukemiseen ja informaatiovaikuttamisen tunnistamiseen ja torjumiseen osana peruskoulutusta sekä medioiden luotettavaa ja ajantasaista tiedon tuottamista kiinnitetään huomiota.

Avoin, monikielinen ja aktiivinen viranomaisviestintä on keskeisessä roolissa informaatiovaikuttamisen torjunnassa. Sillä vahvistetaan yhteiskunnallista luottamusta, turvallisuuden tunnetta ja osallisuutta. Näin voidaan torjua myös hybridivaikuttamisen eri muotoja ja vahvistaa yhteiskunnan sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Yhteiskunnan

vakauden kannalta on tärkeää, että tiedonsaanti kaikille suomalaisille toimii myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Suomi toimii ennakoivasti yhteiskunnallisen polarisaation ehkäisemiseksi ja suomalaisen yhteiskunnan suojelemiseksi vihamielisten toimijoiden tietoisilta pyrkimyksiltä lisätä polarisaatiota tai hyödyntää sitä yhteiskunnassa.

Suomi valvoo pisintä Naton ja EU:n Venäjän-vastaista maarajaa. Suomi osallistuu Euroopan raja- ja merivartiovirasto Frontexin operaatioihin ja ajaa sen toimintaedellytysten vahvistamista. Schengenin rajasäännösten ja muiden EU-säädösten kehittäminen lisää mahdollisuuksia eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvien joukkojen käyttöön. Lisäksi kehitetään mahdollisuuksia kahdensivälisen rajaturvallisuustuen vastaanottamiseen ja käyttämiseen kaikilla rajoilla.

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden eri muotojen tunnistamisen, ehkäisemisen ja torjumisen kannalta on tarpeellista, että tietoa ja parhaita käytäntöjä jaetaan kumppanien kesken ja osallistutaan kansainväliseen rikostorjuntaan. Kansainvälinen järjestäytyneet rikollisuus, esimerkiksi ihmiskauppa, uhkaa myös vakavalla tavalla sisäistä turvallisuutta ja inhimillistä turvallisuutta ja edellyttää parempaa tietojen vaihtoa sekä rikollisuuden torjumiseksi että uhrien auttamiseksi. Kansainvälinen terrorismi edellyttää Suomelta toimia kansainvälisen turvallisuuden, vakauden ja konfliktien heijastusvaikutusten vuoksi ja siksi, että kansainvälinen terrorismi muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle. Suomi jatkaa kansainvälistä yhteistyötä terrorismin, väkivaltaisen ekstremismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen torjumiseksi osana kansallista ennaltaehkäisyä.

Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää valtioneuvostolta jatkuvaa uhka-arviointia ja tehokasta kokonaiskoordinaatiota sekä hybridiuhkien tunnistamista ja torjumista. Valtioneuvoston valmistelu- ja johtamiskykyä ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä vahvistetaan. Suomi laatii kansallisen

turvallisuuden strategian, jossa keskiössä on vakavimpien Suomen intresseihin liittyvien uhkien nykyistä tehokkaampi huomiointi laajalaisesti valtioneuvostotasolla ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Yhtäältä Suomen sisäiseen turvallisuuteen vaikutetaan myös maamme ulkopuolelta ja toisaalta sisäinen turvallisuustilanteemme heijastuu Suomen ulkoiseen turvallisuuteen. Sisäisten ja ulkoisten uhkien välinen yhteys edellyttää tasavallan presidentin ja valtioneuvoston välistä tiivistä yhteistoimintaa.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikuttavuudesta huolehditaan kohdentamalla annetut toimintaresurssit strategisesti, ja varmistamalla edustustoverkon toimintakyky ja kriisitilanteissa keskeiset konsulipalvelut.

3.2 SUOMI VAHVISTAA TURVALLISUUTTA JA HYVINVOINTIA OSANA EUROOPAN UNIONIA JA TRANSATLANTTISELLA YHTEISTYÖLLÄ

3.2.1 SUOMI EDISTÄÄ EUROOPAN UNIONIN ROOLIA LAAJAN TURVALLISUUDEN TUOTTAJANA

Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Suomi on luotettava ja ratkaisuhakuinen jäsenmaa, joka toimii aloitteellisesti, rakentavasti ja ennakoivasti edistääkseen omia tavoitteitaan.

EU:lla tulee olla tärkeä rooli eurooppalaisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön mahdollistajana ja laajan turvallisuuden tuottajana. Suomen asema on sitä turvatumpi, mitä yhtenäisempi ja vahvempi toimija EU on. Unionin puitteissa tehtävä työ Euroopan oman turvallisuuden ja puolustuksen kehittämiseksi vahvistaa osaltaan transatlanttista turvallisuutta ja on myös Naton etujen mukaista.

Suomi tukee EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista ja edistää unionin turvallisuus- ja puolustusyhteistyön

kehittämistä laaja-alaiseen ja konkreettiseen suuntaan maaliskuussa 2022 hyväksytyyn strategisen kompassin mukaisesti. Euroopan puolustusteollista kapasiteettia on kasvatettava ja puolustustarvikkeiden sisämarkkinoita vahvistettava, niin Ukrainan pitkäjänteiseksi tukemiseksi kuin Euroopan puolustuskyvyn vahvistamiseksi. Suomelle on tärkeää, että EU keskittyy yhä enemmän jäsenmaiden puolustuksen ja sotilaallisten suorituskykyjen tukemiseen sekä Euroopan puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan vahvistamiseen. Euroopassa täytyy myös jatkaa toimenpiteitä, joilla kehitetään keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä tulevaisuuden suorituskykyjä. Suomi ajaa Euroopan investointipankin (EIP) roolin vahvistamista puolustusteollisuuden rahoituksessa. Myös hybridi- ja kybervalmiuksien, sotilaallisen liikkuvuuden ja avaruuskyvykkyyksien sekä EU:n ja Naton välisen yhteistyön kehittäminen on tärkeää. Suomi hyödyntää täysimääräisesti EU-rahoitusta EU:n sotilaallisen liikkuvuuden hankkeisiin.

EU:n tulee kehittää omia kykyjään ehkäistä konflikteja, rakentaa rauhaa ja vahvistaa kansainvälistä turvallisuutta kokonaisvaltaisesti. Suomi tukee sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä Euroopan rauhanrahaston hyödyntämistä Ukrainan ja muiden kumppanimaiden tukemisessa.

Suomi korostaa tarvetta vahvistaa unionin kokonaisvaltaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Kokonaisturvallisuusajattelua ja siihen sisältyviä huoltovarmuustoimia on edistettävä myös EU-jäsenmaissa. Suomi edistää EU-tasolla toimintatapaa, joka huomioi koordinoitusti kaikki politiikkasektorit varautumisen vahvistamisessa. Suomen tavoitteena on, että kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi määriteltäisiin konkreettisia EU-tason tavoitteita sekä unionille että jäsenmaille. Suomi pyrkii vaikuttamaan, että EU:n varautumisen ja kriisitoiminnan vahvistamiseksi luotaisiin kokonaisturvallisuuteen perustuva varautumisunioni. EU:n kriisinkestävyyden vahvistaminen on tärkeä osa strategista kilpailukykyä ja unionin kykyä toimia itsenäisesti.

Nato-liittolaisenaakin Suomi korostaa EU:n keskinäisen avunannon (SEU 42 artiklan 7 kohta) ja yhteisvastuun (SEUT 222 artikla) merkitystä ja toimii aktiivisesti, jotta avunantovelvoite, joka on tarkoitettu sovellettavaksi jäsenvaltion joutuessa alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, on uskottava ja tehokas. Suomi luo ja ylläpitää valmiuksia toimia yhteisvastuulausekkeen mukaisesti tilanteessa, jossa jäsenvaltioon kohdistuu terrori-isku taikka ihmisen tai luonnon aiheuttama suuronnettomuus. Suomi on valmis antamaan ja vastaanottamaan apua EU:n keskinäisen avunannon lausekkeen ja yhteisvastuulausekkeen mukaisesti.

Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. EU:n globaalia toimintakykyä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja kehittää johdonmukaisesti. Jäsenvaltioiden tasavertaisuus, toimielinten välinen tasapaino sekä yhteisömenetelmän keskeinen asema ovat olennaisia periaatteita EU:n kehittämisessä.

Suomi kiinnittää päätöksenteon ohella huomiota unionin ulkoisen toimintakyvyn vahvistamiseen, ulkoisen toiminnan yhteensovittamiseen ja ulkosuhdeinstrumenttien strategiseen käyttöön. EU:n tulee kehittää ulkoisten ja sisäisten politiikkojen koherenssia EU:n ulkopoliittisen painoarvon lisäämiseksi. EU:n maailmanlaajuista edustustoverkkoa on kehitettävä niin, että se edistää entistä vaikuttavammin, systemaattisemmin ja tehokkaammin EU:n tavoitteita sekä vahvistaa strategista kommunikaatiota. Unionin ja jäsenmaiden diplomaattista yhteistoimintaa on entisestään syvennettävä EU:n vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi edistää ulkosuhderahoituksen strategista käyttöä muun muassa tukemalla EU:n pyrkimystä kannustaa kolmansia maita ottamaan vastaan kansalaisiaan. EU:n Global Gateway -strategian avulla puututaan muuttoliikkeen juurisyihin parantamalla kolmansien maiden omaa toimijuutta tärkeillä sektoreilla, kuten terveydenhuollossa ja koulutuksessa.

Kumppanuuksien avulla vahvistetaan unionia ulkoisena toimijana ja vastataan kiristyvään kansainväliseen geopoliittiseen ja geotaloudelliseen kilpailuun.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n strategista kilpailukykyä vahvistetaan markkinalähtöisesti ja EU:n omiin vahvuuksiin perustuen, kuten tutkimuksen ja innovaatioiden hyödyntämiseen ja korkeateknologian hyödyntämiseen. Kilpailukyvyn edistämiseksi tulee panostaa suotuisaan investointiympäristöön ja ennustettavaan sääntelyyn. Keskiössä ovat toimivat, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat, vapaakaupan edistäminen ja tehokas kilpailupolitiikka, jotka edistävät kestävästä talouskasvusta ja teknologian kehitystä yhteisistä arvoistamme käsin. Kilpailuneutraliteetin takaamiseksi EU:n valtiontukisäännöissä on palattava kriisejä edeltäneeseen normaalitilaan. Luotettavien teknologiakumppaneiden merkitys korostuu.

Euroopan kokonaisturvallisuus edellyttää strategisten riippuvuuksien tunnistamista ja hallintaa. Toimet kriittisten teknologioiden suojaamiseksi ja raaka-aineiden tuotanto- ja toimitusketjujen monipuolistamiseksi ja kriittisten riippuvuuksien vähentämiseksi ovat välttämättömiä. Pitkjänteiset EU:n kolmasmaasuhteet ja kauppasopimuskumppanuudet lisäävät EU:n riskienhallintaa ja vaihtoehtojen valikoimaa.

Suomi ajaa kaupan vapauttamiseen perustuvia ratkaisuja keskeisinä keinoina EU:n strategisen kilpailukyvyn tukemisessa ja taloudellisen turvallisuuden toimeenpanemisessa. Suomi tukee EU:n toimia uusien vapaakauppasopimusten ja muiden kumppanuuksien neuvottelemiseksi samoin kuin käynnissä olevien sopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saattamista ja sopimusten voimaansaattamista.

Suomi ajaa EU:n vahvempia kumppanuuksia ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tasavertaiselta pohjalta, jotta alueellisiin ja maailmanlaajuisiin ongelmiin kyetään etsimään yhteisiä ratkaisuja.

EU:n kumppanuuksilla voidaan vahvistaa EU:n globaalia roolia sekä edistää unionin intressejä ja arvoja. Suomi edistää ratkaisuja, joiden avulla EU on kiinnostava ja rakentava neuvottelukumppani kolmansille maille sekä kykenee toimimaan ratkaisuhakuisesti monenvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän suojelemisessa ja kehittämisessä. Keskeistä on edistää taloudellisia kumppanuuksia, kauppaa ja investointeja Afrikan maihin. Afrikan merkitys Euroopan lähialueena korostuu voimakkaasti strategisen kilpailun, kaupan, kriittisten raaka-aineiden, muuttoliikkeen ja sosiaalisen kehityksen näkökulmasta.

EU:n laajentuminen on Suomen ja EU:n kannalta geopoliittisesti merkittävä kysymys. Suomi edistää EU:n jäsenyyskriteereihin perustuvan ja uskottavan laajentumispolitiikan toimeenpanoa painottaen erityisesti demokraattisten instituutioiden ja oikeusvaltiouudistusten tärkeyttä. Laajentumis- ja naapuruuspolitiikkojen kautta edistetään rauhaa, hyvinvointia, vakautta ja turvallisuutta Euroopassa ja sen lähialueilla. Suomi suhtautuu myönteisesti asteittaisen lähentymisen kehittämiseen, jonka avulla jäsenyyden etuja voidaan konkretisoida ehdokasmaille jo neuvottelujen aikana. Tukemalla laajentumista voidaan suojata unionin naapurustoa etenkin Venäjän epävakauttavilta toimilta. Samalla laajentuminen edellyttää EU:lta valmiutta uudistua. Suomen tavoitteena on, että laajentunut unioni on ulkoisesti ja sisäisesti nykyistä vahvempi toimija.

Suomi toimii EU:n yhtenäisen ja määrätietoisen Venäjä-politiikan puolesta. Vaikutamme siihen, että EU vahvistaa pakotteita Venäjän hyökkäyssodan jatkuessa ja samalla edistämme EU:n yhtenäisempää tulkintakäytäntöä pakotteiden kiertämisen estämiseksi ja toimeenpanon tehostamiseksi. Suomen viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä pakotteiden toimeenpanemiseksi kansallisesti. Suomalaisen elinkeinoelämän tarvitsemista palveluista pakotteiden toimeenpanemiseksi huolehditaan.

Suomi hoitaa kokonaisvaltaisesti suhteita Euroopan maihin ja eurooppalaisiin yhteistyörakenteisiin. Suomi panostaa suhteiden syventämiseen eurooppalaisten liittolaisten ja kumppanien kanssa tehokkaalla ennakkovarautumisella ja -vaikuttamisella sekä kahdenvälisesti että kansainvälisissä rakenteissa tehtävässä työssä.

3.2.2 SUOMI VAHVISTAA NATON ASEMAA TRANSATLANTTISEN TURVALLISUUDEN KULMAKIVENÄ

Suomi on turvallisuuden tuottaja sekä rakentava, luotettava ja suorituskykyinen liittolainen, joka edistää kaikkien Naton kolmen ydintehtävän – pelotteen ja puolustuksen, kriisinehkäisyn ja -hallinnan sekä yhteistyövaraisen turvallisuuden – toteuttamista yhdessä liittolaisten kanssa. Suomi vahvistaa liittokunnan toimintakykyä niin lähialueillamme kuin koko Naton vastuualueella.

Naton pelote muodostuu tavanomaisista joukoista ja suorituskyvyistä, ohjuspuolustuksesta ja ydinaseista sekä niitä täydentävistä liittokunnan avaruus- ja kyberkyvykkyyksistä. Suomi ei ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita ja osallistuu laaja-alaisesti liittokunnan toimintaan. Suomi vahvistaa Naton pelotteen ja puolustuksen uskottavuutta sekä edistää liittokunnan pelotteen ja puolustuksen kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä vahvistamista. Suomi sitoutuu Naton koko liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen 360-asteen turvallisuusperiaatteen mukaisesti koko liittokunnan alueella kaikki uhat huomioiden. Naton jäsenmaana Suomi ylläpitää vahvaa puolustuskykyä osana liittokuntaa kaikissa olosuhteissa sekä varautuu tukemaan muita Nato-jäsenmaita jäsenyyteen liittyvien velvollisuuksiensa mukaisesti.

Pelotteen ja puolustuksen kehittäminen pohjautuu liittokunnan yhteiseen poliittiseen tahtotilaan, joka perustuu valtion ja hallitusten johtajien sekä ulko- ja puolustusministereiden määrittelemiin

politiikkalinjauksiin. Kattava kansallinen valmistelu muodostaa pohjan määrätietoiselle vaikuttamiselle Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten sekä sotilaallisten etujen ja tavoitteiden edistämiseksi kaikilla tasoilla sekä Natossa että liittolaisten kanssa.

Pelote on keskeinen osa turvallisuuspolitiikkaa ja poliittinen keino liittokunnan turvallisuuden ja kansainvälisen vakauden edistämiseksi. Toimivan pelotteen kulmakiviä ovat Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan painoarvo ja vahva yhteinen puolustus, kriisinkestävyys, sotilaalliset suorituskyvyt ja muut kyvykkyydet, poliittinen sitoutuminen valmiuteen toimia ja strateginen viestintä. Keskeinen osa pelotteen uskottavuutta on liittokunnan yhtenäisyys, joka osoittaa Naton vahvan yhteisen poliittisen tahdon ja valmiuden toimia. Suomen vahva kansallinen puolustus vahvistaa osaltaan liittokunnan yhteistä pelotetta. Suomi osallistuu täysipainoisesti pelotteen ja puolustuksen kehittämiseen ja ylläpitoon. Suomi toimii Natossa aktiivisesti liittokunnan yhtenäisyyden ja päätöksentekokyvyn edistämiseksi.

Naton ydinasepelotteen perimmäinen tarkoitus on rauhan säilyttäminen, liittokuntaan kohdistuvan painostuksen estäminen sekä pelotteen luominen aggressiota vastaan. Ydinasepelote on pelotteen vahvin muoto, ja siihen liittyvät suorituskyvyt ja toiminnot ovat osa Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. Suomi osallistuu aktiivisesti Naton ydinasepelotetta koskevan politiikan muotoilemiseen ja sen kehittämistä koskeviin päätöksiin. Suomi vahvistaa osaamistaan ydinasepelotteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Nato on keskeinen osa Euroopan turvallisuusjärjestystä. Liittokunta jakaa yhteiset arvot ja periaatteet, jotka on määritelty Pohjois-Atlantin perustamissopimuksessa. Suomi edistää yhdessä liittolaisten kanssa näiden arvojen ja periaatteiden toteutumista. Suomi tukee Naton avoimien ovien politiikkaa, joka on yksi eurooppalaisen turvallisuusjärjestyksen peruspilareista. Kaikilla mailla on suvereeni oikeus päättää itse omista turvallisuusratkaisuistaan.

Naton toimintaa ohjaavan strategisen konseptin mukaan Venäjä on merkittävin suora uhka euroatlanttiselle turvallisuudelle ja euroatlanttisen alueen rauhalle ja vakaudelle. Suomelle on tärkeää, että liittokunnassa ymmärretään jatkossakin Venäjän muodostavan sille pääasiallisen uhkan, ja että Naton pelotteen ja puolustuksen vahvistamista jatketaan pitkällä aikavälillä.

Strategisen konseptin mukaan terrorismi on suurin asymmetrinen uhka kansalaisten turvallisuudelle sekä kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Suomi painottaa Naton terrorismin torjunnassa kansainvälisen oikeuden kunnioittamista ja terrorismin ennaltaehkäisyä puuttumalla sen juurisyihin. Tehokas tiedonvaihto sekä yhteistyö ja koordinaatio muiden kansainvälisten toimijoiden kuten EU:n kanssa on tärkeää terrorismin torjunnassa.

Suomen tavoitteena on pitää puolustusmenot ylivaalikautisesti Naton tavoitteen mukaisella vähintään kahden prosentin tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen. Suomi osallistuu euroatlanttista turvallisuutta koskevaan vastuunjakoon puolustusrahoituksen lisäksi suorituskyvyillä ja joukoilla, osallistumalla operaatioihin sekä tukemalla Ukrainaa. Suomi vaikuttaa siihen, että Nato ja liittolaisemme panostavat Suomen tavoin myös jatkossa liittokunnan turvallisuuteen riittävin resurssein. Suomi tukee eurooppalaisten jäsenmaiden vahvempaa osallisuutta Naton yhteisen pelotteen ja puolustuksen toteutukseen. Tämä lisää Euroopan turvallisuutta ja tukee Euroopan ja Yhdysvaltojen välistä taakanjakoa ja näin vahvistaa entisestään transatlanttista yhteyttä.

Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä Itämeri ja arktinen alue muodostavat yhtenäisen geostrategisen alueen. Suomelle on tärkeää, että Natossa arktista aluetta lähestytään erottamattomana osana euroatlanttisen alueen turvallisuutta ja liittokunnan yhteistä pelotetta ja puolustusta. Arktiset näkökohdat tulee huomioida johdonmukaisesti kaikessa Naton toiminnassa. Suomen tavoitteena on vakaa, rakentavan yhteistyön arktinen alue. Suomi vaikuttaa liittokunnan työhön koskien arktisen ja Itämeren alueen turvallisuutta muun muassa ylläpitämällä ja lisäämällä arktista

turvallisuutta koskevaa tilannetietoisuutta sekä tuomalla arktista osaamistaan Natoon.

Naton yhteisen puolustuksen perusta on yhtäältä vahva poliittinen sitoumus ja solidaarisuus jäsenvaltioiden kesken ja toisaalta konkreettiset mekanismit yhteisen puolustuksen toimeenpanemiseksi. Suomi osallistuu Naton operatiiviseen suunnitteluun, Naton puolustussuunnitteluprosessiin, rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, asettaa tarvittavat joukot Naton joukkomalliin ja muihin sotilaallisiin toimintoihin, sekä lähettää henkilöstöä Naton rakenteisiin. Nato-jäsenyyden puolustuspoliittisista ja sotilaallisista ulottuvuuksista linjataan valtioneuvoston puolustusselonteossa.

Suomi edistää Naton kumppanuuspolitiikkaa sekä liittokunnan oman että kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi huomioiden Naton 360 asteen lähestymistapa turvallisuuteen. Naton kumppanuusyhteistyötä tulee kehittää poliittisen vuoropuhelun lisäksi myös konkreettisten yhteistyöhankkeiden kautta. Osallistuminen turvallisuus- ja puolustussektorin tukitehtäviin kumppanimaissa sekä muihin yhteistyövaraisen turvallisuuden tehtäviin on tärkeä osa Suomen Nato-politiikkaa. Suomi jatkaa osallistumista myös Naton sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Nato ja EU jakavat yhteisen arvopohjan ja yhteisen intressin euroatlanttisen turvallisuuden ja vakauden turvaamiseksi. Suomi edistää Naton ja EU:n toisiaan täydentävää ja vahvistavaa yhteistyötä.

Resilienssin merkitys Naton kaikkien kolmen ydintehtävän tehokkaalle toteuttamiselle on merkittävä. Suomi painottaa tarvetta vahvistaa Nato-maiden ja Naton resilienssiä erityisesti pelotteen ja puolustuksen toimeenpanemiseksi. Suomi edistää sotilas- ja siviiliviranomaisten yhteistoiminnan kehittämistä resilienssi-, siviilivalmius- ja kokonaismaanpuolustusasioiden valmistelussa sekä sotilaallisen toiminnan mahdollistamista koskevassa työssä Natossa. Naton ja EU:n yhteistyö liittokunnan resilienssin kehittämisessä on Suomelle keskeistä.

Suomi osallistuu aktiivisesti Naton hybridiuhkien torjuntaa koskevaan työhön pyrkien hybridiuhkatietouden kasvattamiseen Natossa. Suomi osallistuu aktiivisesti Naton kyberpuolustuksen kehittämiseen.

Murrokselliset teknologiat, kuten tekoäly ja kvanttiteknologia, vaikuttavat merkittävästi Naton toimintaan ja ovat keskeisessä roolissa esimerkiksi tulevaisuuden suorituskykyjen kehittämisessä ja sotilaallisen toiminnan mahdollistamisessa. Suomi profiloituu yhtenä liittokunnan korkean teknologian kärkivaltioista. Suomi hyödyntää ja kehittää teknologista osaamistaan Naton jäsenmaana muun muassa osallistumalla Naton DIANA-innovaatioaloitteeseen ja Naton innovaatorahastoon, pyrkien hyödyntämään kansallisesti myös näiden tarjoamat taloudelliset mahdollisuudet.

Suomi edistää Naton ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksia koskevaa työtä ilmastonmuutokseen liittyvien turvallisuusvaikutusten tunnistamiseksi ja hallitsemiseksi sekä sotilastoiminnan sopeutumiseksi ilmastonmuutokseen ja sen hillintään, suorituskyvystä kuitenkin tinkimättä.

Asevalvonnalla tavoitellaan strategista vakautta. Suomi edistää Naton asevalvontatyötä maamme ja koko liittokunnan turvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi kannattaa kunnianhimoista lähestymistapaa Naton Naiset, rauha ja turvallisuus -kokonaisuutta ja Naton inhimillistä turvallisuutta koskevassa työssä. Suomi tukee Naton Naiset, rauha ja turvallisuus -työn kehittämistä siten, että sen toimeenpano tehostuu kaikissa Naton ydintehtävissä, myös pelotteessa ja puolustuksessa.

3.3 SUOMI HAKEE YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSIA MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Suomi tavoittelee hyviä yhteistyösuhteita eri maanosissa olevien maiden kanssa poliittisten ja taloudellisten etujemme edistämiseksi sekä vastavuoroisen hyödyn näkökulmasta. Kumppanuuksia haetaan rajat ylittävien ja kansainvälisten ongelmien ratkaisemiseen.

Suomi toimii yhteistyössään Kiinan kanssa johdonmukaisesti omien arvojemme ja prioriteettiemme pohjalta. Kahdenvälisesti Kiina on Suomelle merkittävä kauppakumppani. Suomi ylläpitää toimivia suhteita Kiinan kanssa. Suomen Kiina-politiikan muodostamiseen vaikuttavat myös jäsenyytemme Euroopan unionissa ja Natossa. Kiinan suhtautuminen Venäjän hyökkäyssotaan ja Kiina-Venäjä-suhteen tiivistyminen vaikuttavat Suomen kahdenvälisiin suhteisiin ja EU-Kiina -suhteisiin. Pyrkimyksiä vahvistaa Kiinan sitoutuneisuutta kansainväliseen oikeuteen ja kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään, mukaan lukien ihmisoikeudet, jatketaan. Suomi kannustaa Kiinaa käyttämään vaikutusvaltaansa Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja YK:n peruskirjaa kunnioittavan rauhan aikaansaamiseksi Venäjän ja Ukrainan välille. Suomi tunnistaa strategisiin riippuvuuksiin liittyvät riskit ja toimii johdonmukaisesti hallitakseen niitä. Suomen tavoitteena on taloudellisen, teknologisen ja teollisen riippuvuuden vähentäminen Kiinasta yhteiskunnallisen resilienssin vahvistamiseksi ja epäasiallisten vaikuttamispyrkimysten ehkäisemiseksi. Tätä edistetään niin kansallisesti kuin EU-tasolla. Suomi käy Kiinan kanssa vuoropuhelua kahdenvälisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä, kuten ilmastonmuutoksen hillinnästä, jossa Kiinalla on merkittävä asema.

Aasian ja Tyynenmeren alueen poliittinen ja taloudellinen painoarvo jatkaa kasvuaan strategisen kilpailun kiristyessä sekä tuotannon ja kulutuksen painopisteen siirtyessä kohti Aasiaa, jossa kaupungistuminen ja keskiluokkaistuminen jatkuvat. Väestömäärältään suurimmaksi noussut ja painoarvoaan kasvattanut Intia on tärkeä yhteistyökumppani kahdenvälisesti ja globaaleihin haasteisiin vastaamisessa. Suomi kehittää johdonmukaisesti yhteistyötä Intian kanssa. Suomi edistää yhteistyötä ja vuoropuhelua molemmille maille tärkeillä aihealueilla, kuten taloudellisessa yhteistyössä, tutkimuksessa ja teknologiassa, ympäristö- ja

ilmastokysymyksissä sekä sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukemisessa. Suomi vahvistaa taloudellisia suhteita Kaakkois-Aasian sekä Keski-Aasian maihin, jotka ovat potentiaalisesti merkittäviä kauppakumppaneita turvallisuuspoliittisesti tärkeällä alueella.

Afrikka on Suomelle ja EU:lle tärkeä, sillä sen kehitys naapurina vaikuttaa suoraan myös Euroopan turvallisuuteen. Afrikassa konfliktien ja vallankaappausten määrä on ollut kasvussa. Maanosan moninaisuus merkitsee Suomelle erilaisia mahdollisuuksia ja haasteita.

YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on keskeinen keino edistää maanosan vakautta ja hyvinvointia. Keskeistä on tukea Afrikan maiden kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja vastata väestönkasvun haasteisiin muun muassa luomalla nuorisolle koulutusta, työpaikkoja ja poliittisia vaikutusmahdollisuuksia. Kaupallisesti Afrikan kehittyvät markkinat ovat mahdollisuus suomalaisyrityksille, joilla on paljon tarjottavaa muun muassa puhtaaseen ja digitaaliseen siirtymään sekä koulutuksen alalla. Afrikan maista voi myös löytyä korvaavia energia- ja raaka-ainekumppaneita EU:lle.

Suomi jatkaa poliittista ja taloudellista yhteistyötä Afrikan maiden ja alueellisten järjestöjen kanssa tavoitteenaan rakentaa kestäviä kumppanuuksia, jotka perustuvat molemminpuoliseen hyötyyn ja kunnioitukseen. Suomi monipuolistaa ja syventää suhteitaan Afrikan maihin, Afrikan unioniin ja alueellisiin järjestöihin. Suomi hyödyntää hyvän ja luotettavan kumppanin mainettaan teknologisen kehityksen, koulutuksen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edelläkävijänä. Suomi vahvistaa EU:n ja Afrikan välistä tasavertaista kokonaisvaltaista kumppanuutta sisältäen muun muassa kaupan esteiden purkamisen.

Osana kansainvälistä yhteisöä Suomi jatkaa ponnisteluja vakauden lisäämiseksi Lähi-itään. Tämä on tarpeen myös laajempien kansainvälisten jännitteiden purkamiseksi. Tavoitteen kannalta keskeisintä on ratkaista Israelin ja palestiinalaisten konflikti kestäväällä tavalla. Tähän tarvitaan koko kansainvälisen yhteisön

yhdensuuntaisia ponnisteluja. Ratkaisun on perustuttava kansainvälisesti hyväksytyjen parametrien mukaiseen ja osapuolten kesken neuvoteltuun kahden valtion malliin. Sen on täytettävä sekä israelilaisten että palestiinalaisten turvallisuustarpeet sekä Palestiinan valtio- ja itsemääräämisyrittäykset. Gazan akuutissa sodassa tulitauon saavuttaminen, humanitaarisen hädän lievittäminen ja panttivankien vapauttaminen ovat kaikkein kiireellisimmät toimet. Tässä koko kansainvälinen yhteisö on toistaiseksi epäonnistunut. Tämän jälkeen on pitkään suuri tarve humanitaariselle avulle, ja jälleenrakennus sekä välittömät vakautustoimet vaativat mittavia ponnistuksia.

Suomi hyödyntää Latinalaisen Amerikan maista löytyvää yhteistä arvopohjaa monenkeskisissä kysymyksissä. Alueen maiden kanssa edistetään yhteistyötä kaupallistaloudellisissa asioissa, alueellisissa kysymyksissä sekä globaaleihin haasteisiin vastaamisessa.

3.4 SUOMI EDISTÄÄ KANSAINVÄLISTÄ RAUHAA JA TURVALLISUUTTA SEKÄ KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ

Suomi jatkaa osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan EU:n, YK:n, Naton ja Etyjin puitteissa. Suomen lähestymistavassa painottuvat kokonaisvaltainen kriisinhallinta sekä toiminnan vaikuttavuus ja tarveperustaisuus. Kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin osallistumalla Suomi edistää konfliktialueiden yhteiskunnallista vakautta, rauhaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa. Kriisinhallinnalla vahvistetaan heikkojen valtioiden toimintaedellytyksiä ja niiden kykyä torjua turvallisuusuhkia, kuten terrorismia, rajat ylittävää järjestäytyntä rikollisuutta ja hallitsematonta muuttoliikettä ja edistää kestävän paluun edellytyksiä. Samalla on mahdollista kehittää suomalaisten sotilas- ja siviiliviranomaisten yhteisoperaatiokykyä sekä henkilöstön valmiutta toimia yhdessä muiden maiden viranomaisten kanssa.

Pitkittyneiden kriisien tilanteissa Suomi edistää rauhanvälityksen, kehitysyhteistyön sekä humanitaarisen avun yhteensovittamista ja kauppa- ja kehityspolitiikan keskinäistä johdonmukaisuutta.

Suomi kantaa vastuuta rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä tukemalla konfliktien ennalta ehkäisemistä ja edistämällä tehokasta rauhanvälitystoimintaa. Suomi vahvistaa valtiotason rauhanvälitystä osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja kehittää yhteistyötä muiden valtioiden ja rauhanvälitystoimijoiden kanssa.

Suomen hyvä kansainvälinen maine ja kokemus sekä vesiasioissa että rauhanvälityksessä luovat mahdollisuuksia yhdistää rauhanvälitystä, diplomatiaa ja rajavesiyhteistyötä kansainvälisten vesikonfliktien ratkaisemiseksi.

Suomi vahvistaa suomalaista rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälitysasian tuntemusta osallistumalla aktiivisesti rauhanprosesseja tukeviin aloitteisiin. Suomi isännöi neuvotteluja ja keskusteluja eri tasoilla, ja suomalaiset henkilöt ja instituutiot voivat toimia eri välittäjän roolissa osapuolten pyytäessä. Suomi kouluttaa välittäjiä ja neuvottelijoita, sekä sekondeeraa suomalaisia kansainvälisiin instituutioihin. Työn pohjana on eri toimijoiden vahvuuksien tunnistaminen. Suomalaisten rauhanvälitystoimijoiden yhteistyötä laajennetaan ja syvennetään yhteisaloitteita lisäämällä ja koordinaatiota vahvistamalla. Ulkoministeriön rauhanvälityksen toimintaohjelma päivitetään.

Suomi jatkaa humanitaarisen avun antamista painottaen kaikkein haavoittuvimpien auttamista ja kansainvälisen humanitaarisen järjestelmän kautta annettavaa apua, humanitaarisen avun periaatteiden mukaisesti.

Suomi on sitoutunut YK:n kestävä kehityksen ja Agenda 2030:n globaalin toimeenpanon vauhdittamiseen. Rauhan, vakauden, demokratian ja kehityksen tukeminen on tärkeää kehittyvien maiden väestön hyvinvoinnin ja elinolosuhteiden kannalta, mutta se myös lisää Euroopan ja Suomen turvallisuutta. Suomi on avoin, pitkäjänteinen ja luotettava kumppani, joka käy aitoa dialogia kehittyville maille tärkeistä asioista. Suomi pyrkii osaltaan

lieventämään länsimaiden ja kehittyvien maiden välisiä jännitteitä. Suomi edistää monitoimijayhteistyötä valtioiden, liike-elämän, kansalaisjärjestöjen ja yksityisten rahoittajien kesken, samoin kuin sukupolvien välistä dialogia ja nuorten osallistumismahdollisuuksia.

Kehityspolitiikassaan Suomi nojautuu omiin vahvuusalueisiinsa, joissa Suomella on hyvät mahdollisuudet tukea kestävästä kehitystä. Suomen kehityspolitiikan painopisteitä ovat naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistaminen, mikä on keskeistä myös väestökasvun hallinnassa, sekä koulutus ja ilmastotoimet. Suomi tukee tyttöjen, vammaisten lasten ja nuorten ja heikommassa asemassa olevien oikeutta laadukkaaseen ja inklusiiviseen koulutukseen. Suomi keskittyy kannaltaan olennaisiin kumppanimaihin ja rakentaa niihin strategisempaa suhdetta, joka perustuu selkeisiin painopistealueisiin. Toimiva demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet, sekä elinvoimainen kansalaisyhteiskunta ovat kestävästä yhteiskunnallisesta kehityksestä edellytyksiä. Kehitysyhteistyön päämäärät perustuvat edelleen kestävästä kehityksestä tavoitteisiin.

Suomi harjoittaa kokonaisvaltaista kehityspolitiikkaa, jonka tavoitteena on rakentaa kehittyvien maiden kanssa molemminpuoliseen hyötyyn ja kunnioitukseen perustuvia kumppanuuksia. Keskeinen keino tasapuolisten kumppanuuksien rakentamisessa on taloussuhteiden tiivistäminen ja kauppavaihdon lisääminen. Suomen kehitysyhteistyössä keskitytään yhä enemmän kauppaan tukevaan kehitysyhteistyörahoitukseen. Suomi korostaa kehittyvien maiden oman tulopohjan vahvistamista ja yksityisten pääomien vivuttamista. Yksityisen sektorin luomilla rahavirroilla on tärkeä rooli kestävästä kehityksestä rahoitusvajeen täyttämässä ja pysyvien kehitysvaikutusten saavuttamisessa. Julkista kehitysrahoitusta hyödynnetään kannustimena yksityisille investoinneille. Kansainvälisiä kehitysrahoituslaitoksia, kuten Maailmanpankkia ja alueellisia kehityspankkeja, hyödynnetään kestävästä kehityksestä tavoitteiden saavuttamiseksi. Globaalia kehitysrahoitusarkkitehtuuria ja kehityspankkeja tulee uudistaa, jotta

ne voivat vastata päällekkäisiin kriiseihin ja kasvaviin tarpeisiin. Suomen kehitysyhteistyöstä merkittävä osa on edelleen lahjamuotoista. Suomen kehitysyhteistyörahoituksen tasoa sopeutetaan Suomen talustilanteen mukaisesti. Suomi on historiallisesti ollut sitoutunut YK-suosituksen mukaiseen kehitysrahoituksen 0,7 prosentin BKTL-tasoon, vaikka tavoitteeseen ei ole päästy. Suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia kehittyvien maiden markkinoilla edistetään. Kehityspolitiikka tukee osaltaan myös Suomen strategisia taloussuhteita.

Kiristyvässä globaalissa kilpailussa Suomen talouden integroituminen kansainvälisille markkinoille on ratkaisevan tärkeää. Suomen etujen turvaaminen kansainvälisen kaupan murroksessa vaatii tuekseen kokonaisvaltaisempaa otetta, entistä monipuolisempia kumppanuuksia, hajautettuja toimitusketjuja ja riskien hallintaa. Suomi edistää kansainvälisten toimitusketjujen ja markkinoiden avoimuutta osana taloudelliseen turvallisuuteen ja teknologiayhteistyöhön liittyvää sääntelyä ja neuvotteluja. Suomen kokonaisvaltaiset linjaukset kansainvälisistä taloussuhteista ja kehitysyhteistyöstä annetaan valtioneuvoston erillisessä selonteossa.

Suomi on ilmastopolitiikassaan sitoutunut EU-päätösten ja kansainvälisten sopimusten toimeenpanoon, kuten Pariisin ilmastosopimukseen. Suomi pyrkii ilmasto- ja ympäristödiplomatian kautta edistämään maailmanlaajuisia siirtymää vähähiilisiin, ilmastokestäviin ja luonnon monimuotoisuutta turvaaviin yhteiskuntiin. Suomi sitoutuu kansallisen ilmastolain tavoitteisiin ja suomalaisten yritysten tarjoamat teknologiset ratkaisut toimivat vahvana pohjana sille, että kannustamme erityisesti suuria päästöjä aiheuttavia maita tekemään kunnianhimoisempia hillintätoimia. Samalla kun suomalainen elinkeinoelämä vie kestävien energiajärjestelmien ratkaisuja maailmalle, mahdollistetaan Suomen ilmastokädenjäljen kasvu.

Suomi lähestyy maapallon kolmoiskriisiä – ilmastonmuutosta, luontokatoa ja saastumista – kokonaisuutena, jonka kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Suomi korostaa tarvetta vahvistaa

kansainvälisten ilmasto- ja ympäristötavoitteiden ja -toimien johdonmukaisuutta. Maailmanlaajuinen siirtymä hiilineutraaleihin yhteiskuntiin tulee toteuttaa tavalla, joka ei rapauta luonnon monimuotoisuutta eikä heikennä kokonaisturvallisuutta.

Suomi korostaa monenkeskisen yhteistyön välttämättömyyttä ympäristö- ja ilmastokysymyksissä. Suomi on rakentavasti mukana kansainvälisissä neuvotteluprosesseissa sekä korostaa tarvetta kansainvälisiin sääntöihin koskien myös uusien teknologioiden käyttöä liittyen muun muassa ilmastonmuokkaukseen.

Suomi korostaa ilmasto- ja ympäristökysymysten, mukaan lukien vesikysymysten ja ruokaturvan, yhteyksiä rauhaan ja turvallisuuteen ja edistää näiden tuomista vahvemmin osaksi eurooppalaista ja kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa.

Suomi tukee kehittyviä maita, erityisesti vähiten kehittyneitä maita ja pieniä kehittyviä saarivaltioita, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä luontokadon torjumisessa. Suomi edistää kansainvälisten ilmasto- ja ympäristötoimien suunnittelua ja toteuttamista tavalla, joka edistää sukupuolten tasa-arvoa ja huomioi ryhmät, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa suhteellisesti enemmän.

Suomi korostaa tarvetta ennakoida ilmaston- ja ympäristönmuutoksen aiheuttamia riskejä sekä varautua niihin. Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisessä meteorologiyhteistyössä sekä katastrofiriskien vähentämiseen liittyvässä työssä, edistäen muun muassa YK:n pääsihteerin Early Warnings for All-aloitteen toteutumista.

Terveysturvallisuudella vahvistetaan valmiutta ennaltaehkäistä, varautua ja vastata luonnollisesti syntyneisiin tai tahallisesti levitettyihin, rajat ylittäviin terveysuhkatilanteisiin maailmalla ja siten myös Suomessa. Kriittisten lääkkeiden ja rokotteiden saatavuus on turvattava vahvistamalla EU:n ja kehittyvien maiden omaa tuotantokapasiteettia. Kansainvälisellä yhteistyöllä erityisesti WHO:ssa tuetaan maiden omaa kykyä vahvistaa terveysjärjestelmiään

ja niiden resilienssiä epidemioihin, pandemioihin ja biologisiin uhkiin vastaamiseksi.

3.5 SUOMI PUOLUSTAA KANSAINVÄLISTÄ OIKEUTTA JA SÄÄNTÖPOHJAISTA KANSAINVÄLISTÄ JÄRJESTELMÄÄ

Suomelle pienenä yhteistyöstä riippuvaisena maana on keskeistä, että kansainvälinen järjestys pohjautuu sääntöihin, ei voimankäyttöön. Suomi vahvistaa monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää ja yhteistyötä sekä toimii globaalisti kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Konfliktitilanteissa erityisen huomion kohteena ovat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden edistäminen ja rankaisemattomuuden vastainen toiminta. Sotilaallisessa voimankäytössä tulee noudattaa kansainvälisen oikeuden asettamia välttämättömyyden ja suhteellisuuden vaatimuksia.

Suomi ottaa huomioon kansainväliseen järjestelmään kohdistuvat muutospainet ja pyrkii vastaamaan järjestelmän haastamiseen. Suomi seuraa epävirallisten yhteenliittymien, kuten BRICS-, G7- ja G20-ryhmien roolien kehittymistä monenkeskisessä yhteistyössä. Suomi hyödyntää jäsenyyttään EU:ssa ja OECD:ssa vaikutuskanavinaan G7- ja G20-ryhmissä.

Kansainvälisen oikeuden puolustaminen edellyttää vastuuvollisuuden toteuttamista kansainvälisistä rikoksista. Suomi tukee vakavien kansainvälisen oikeuden loukkausten tutkimista tekopaikkaan katsomatta. Suomi tukee vahvasti Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) työtä ja tuomioistuimen itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat erottamaton osa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää sekä monenkeskistä yhteistyötä ja päätöksentekoa. Suomi on osapuolena YK:n ja Euroopan neuvoston keskeisissä ihmisoikeussopimuksissa, myös niiden

valitusmenettelyissä, ja tukee niiden riippumattomia valvontajärjestelmiä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimella sekä YK:n ja Euroopan neuvoston sopimusvalvontaelimillä tulee olla riittävät toimintaedellytykset valvoa tehokkaasti ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanoa. Hallitus käsittelee vuosittain kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten Suomelle antamat ratkaisut, päätelmät ja suositukset ja päättää toimenpiteistä.

Suomi puolustaa ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta ja kansainvälisoikeudellista sitovuutta. Suomi korostaa sekä kansalais- ja poliittisten oikeuksien että taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien keskinäistä täydentävyyttä. Suomi jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaansa muun muassa naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi. Suomi edistää kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikkansa tavoitteita osana EU:ta, kahdenvälisesti ja monenkeskisillä foorumeilla. Suomi arvioi tarvetta kehittää kansainvälistä sääntely- ja sopimuspohjaa laittoman ja välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Suomi tukee kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien toimintamahdollisuuksia. Suomi myös hyödyntää yhteistyöstä kansalaisjärjestöjen kanssa ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden edistämiseksi.

Suomen intressissä on osallistua rakentavasti keskusteluun Euroopan turvallisuusjärjestyksen tulevaisuudesta.

Etyj on keskeinen osa Euroopan turvallisuusjärjestystä. Etyjin piirissä vuodesta 1975 lähtien hyväksytyt periaatteet ja sitoumukset ovat voimassa, vaikka Venäjä on niitä räikeästi rikkonut. Suomi korostaa Etyjin periaatteiden ja sitoumusten merkitystä sekä pyrkii vahvistamaan järjestön toimintakykyä. Järjestön puheenjohtajana vuonna 2025 Suomi pyrkii edistämään osallistujavaltioiden ja niiden kansalaisten turvallisuutta ja resilienssiä pohjautuen Etyjin laajaan turvallisuuskäsitteeseen.

Etyjin kautta Suomi tukee Ukrainan lisäksi myös muita lähialueiden maita vahvistaen maiden turvallisuutta ja tukien niiden demokratiakehitystä sekä oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Etyj tekee tärkeää yhteistyötä näissä teemoissa Keski-Aasian, Etelä-Kaukasian ja Länsi-Balkanin maiden sekä Moldovan kanssa. Erityisesti Keski-Aasian maiden kasvavaan kiinnostukseen lisätä Etyj-yhteistyötä tulee vastata. Suomi painottaa Etyjin työssä läpileikkaavasti tasa-arvoa ja inklusiivisuutta, johon sisältyy kansalaisyhteiskunnan, erityisesti nuorten, osallistamisen vahvistaminen.

Suomi osallistuu Euroopan neuvoston poliittiseen ja velvoittavaan normatiiviseen työhön oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi koko Euroopassa. Suomen tavoitteena on Euroopan neuvoston ihmisoikeusroolin vahvistaminen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan turvaaminen.

Pienenä avotaloutena Suomi on erityisen riippuvainen kaupan avoimuudesta ja sääntöpohjaisuudesta. Suomi vahvistaa vapaakauppaa alueellisten ja kahdenvälisen sopimusten kautta sekä tukee WTO:n toimintaedellytyksiä. Suomi jatkaa avoimen, monenkeskisen ja sääntöperustaisen kaupan edistämistä ja tukea EU:n pyrkimyksille WTO:n uudistamiseksi. Suomelle tärkeitä teemoja ovat muun muassa digitalisaatio, puhdas siirtymä ja tasapuolisten kilpailuolosuhteiden edistäminen, sekä WTO:n ydintoimintojen kuten riitojenratkaisun vakauttaminen.

Suomen lähialueita koskeva hallitusten välinen alueellinen yhteistyö tukee tavoitteitamme muun muassa ilmastonmuutoksen torjumisen ja ympäristön suojelun osalta. Alueellinen yhteistyö Venäjän kanssa keskeytettiin hyökkäyssodan seurauksena ja esimerkiksi Itämeren valtioiden neuvoston osalta yhteistyö jatkuu ilman Venäjää. Arktisessa monenkeskisessä yhteistyössä Suomen tavoitteena on saavuttaa alueen kestävä kehityksen tavoitteet sekä hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä ja sen haitallisia vaikutuksia. Alueellisen yhteistyön rakenteita arvioidaan liittolaisten kanssa.

Suomi jatkaa aktiivista ja rakentavaa asevalvonta- ja aseriisuntalinjaa kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden edistämiseksi. Suomi painottaa asevalvontasopimusten noudattamista ja luottamusta lisääviä toimia. Suomi toimii joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi ja niistä koituvien uhkien torjumiseksi. Suomi tukee ydinsulkusopimuksen sekä kemiallisten ja biologisten aseiden kieltosopimusten toimeenpanoa, noudattamista ja vahvistamista.

Ydinsulkusopimus (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, NPT) on ensisijainen sopimus ydinaseriisunnan edistämiseksi ja ydinaseiden leviämisen estämiseksi. Naton tavoitteena on ydinaseeton maailma, mutta niin kauan kuin ydinaseita on olemassa, se pysyy ydinaseiliittona. Suomi kannattaa ydinaseriisunnassa asteittaista etenemistä, joka edistää kaikkien maiden turvallisuutta. Suomi ei liity ydinasekieltosopimukseen (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW), sillä se on vastakkainen Naton ydinpelotteelle, joka on tärkeä osa Suomen turvallisuusratkaisua.

Suomi tukee aktiivisesti kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n toimintaa erityisesti kansainvälisen ydinsulkujärjestelmän vahvistamisessa sekä ydinenergian ja -teknologioiden turvallisen rauhanomaisen käytön edistämässä. Suomi osoittaa vahvaa tukea myös kemiallisten aseiden kieltöjärjestön OPCW:n työlle kemiallisten aseiden kieltosopimuksen toimeenpanon edistämiseksi.

Suomelle on tärkeää aikaansaada kansainvälistä sääntelyä, sopimuksia tai periaatteita uusien teknologioiden, erityisesti tekoälyn sekä autonomisten asejärjestelmien, vastuulliselle kehittämiselle ja käytölle. Samalla tulee mahdollistaa uusien teknologioiden hyödyntäminen puolustuskyvyn kehittämisessä sekä luoda toimintamallit ja vastatoimintakyky uusien teknologioiden muodostamiin uhkiin. Tekoälyn sotilaallisessa kehityksessä ja käytössä keskeistä on kansainvälisen oikeuden noudattaminen, etenkin humanitaarisen oikeuden kunnioittaminen. Päätöksen tappavan voiman käytöstä tulee säilyä aina ihmisellä eikä kokonaan

ihmisen ohjauksen ulottumattomissa olevia asejärjestelmiä tule kehittää jatkossakaan.

Suomi toimii pienaseiden ja muiden tavanomaisten aseiden laittoman leviämisen estämiseksi.

Edistämällä aktiivisesti suomalaisten asiantuntijoiden rekrytoitumista kansainvälisiin järjestöihin osaltaan tuetaan monenkeskisen yhteistyön ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestyksen vahvistamista.

3.6 SUOMI EDISTÄÄ YK:SSA ULKOPOLIITTISIA TAVOITTEITAAN JA VAHVISTAA YK:N TOIMINTAKYKYÄ [SUOMEN YK-STRATEGIA]

Kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän säilyttäminen on Suomen välitön kansallinen intressi. Suomen YK-politiikan keskeisenä tavoitteena on puolustaa ja vahvistaa tämän järjestelmän toimintakykyä. YK:n päätehtävät ovat rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja kestävä kehityksen edistäminen. Suomi edistää ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteitaan kaikilla näillä tehtäväkentillä.

Suomi pyrkii YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi vuosiksi 2029-2030 edistääkseen arvojensa ja intressiensä mukaista ulkopoliittikkaa sekä kantaakseen vastuuta kansainvälisestä sääntöpohjaisesta järjestelmästä. YK:n turvallisuusneuvosto on edelleen tärkein rauhaa ja turvallisuutta käsittelevä päätöksentekuelin. Turvallisuusneuvostolla on yksinomainen toimivalta oikeuttaa kansainvälisen yhteisön sotilaallinen voimankäyttö ja sen päätökset velvoittavat kaikkia YK:n jäsenvaltioita. Turvallisuusneuvoston jäsenyyttä tavoittelemalla Suomi viestii tukensa monenväliselle järjestelmälle.

Suomi rakentaa turvallisuusneuvostokampanjansa ja - kautensa vahvuuksiensa ja osaamisensa pohjalle. Jäsenenä Suomi toimisi kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden, demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen ja vastuuvollisuuden

edistämiseksi. Suomen ehdokkuus perustuu pohjoismaiseen rotaatioon ja on osa pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä. On tärkeää, että turvallisuusneuvostossa kuuluu Pohjoismaiden ääni.

Suomen jäsenyys turvallisuusneuvostossa voi toteutua vain, jos Suomen ehdokkuudella on YK:n jäsenkunnan laaja tuki. Jäsenyyttä ei voi saavuttaa keskittymällä yhteistyöhön vain samanmielisten maiden tai liittolaismaiden kanssa. Sääntöpohjaisen järjestyksen, demokratian, ilmasto- ja ympäristötoimien sekä ihmisoikeuksien edistäminen edellyttää, että Suomi käy laajasti vuoropuhelua YK:n jäsenkunnan, mukaan lukien kehittyvien maiden, kanssa. Suomi kartoittaa, mitä yhteisiä intressejä on löydettävissä, kuuntelee eri maiden näkemyksiä ja on valmis tukemaan muiden maiden perusteltuja aloitteita.

Suomi profiloituu YK:ssa johdonmukaisena kansainvälisen oikeuden puolustajana ja kehittäjänä. Suomen keskeinen tavoite YK:ssa on kansainvälisen yhteisön mahdollisimman yhtenäinen ja vahva vastaus kansainvälisen oikeuden vakaviin loukkauksiin. Suomi tukee vastuuvellisuuden toteutumista ja erityisesti kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä.

Suomi pitää taloudellisen tukensa YK-järjestöille tasolla, joka osoittaa Suomen poliittisen sitoutumisen monenkeskiseen järjestelmään. Ennakoitava yleisrahoitus auttaa YK-järjestöjä mandaattinsa tehokkaassa toteuttamisessa ja tuo Suomelle painoarvoa.

YK:n uudistustyössä Suomi pitää tärkeimpänä edistää järjestelmän tehokkuutta, vastuullisuutta, edustavuutta ja läpinäkyvyyttä. YK:n on kehitettävä riskienhallintaansa. Suomen tavoite on YK:n toimintakyvyn vahvistaminen ja tätä koskevien YK:n pääsihteerin uudistusten tukeminen. Globaalin kehitysrahoituksen uudistaminen on yhä kiireellisempää. Erityisen tärkeää on saada liikkeelle yksityisiä investointeja ja vahvistaa kehittyvien maiden omaa rahoitusta. Tämä on välttämätöntä, koska vain osa kestävästä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavasta rahoituksesta voidaan kattaa julkisella kehitysyhteistyörahoituksella.

Turvallisuusneuvoston nykyinen kokoonpano ei edusta geopoliittista todellisuutta. Suomi pitää tärkeänä, että turvallisuusneuvoston uudistamisesta neuvoteltaisiin nykyistä määrätietoisemmin. Turvallisuusneuvoston laajentamisen ei tule kuitenkaan laajentaa veto-oikeutta. Suomi tukee lisäksi aloitteita, jotka tähtäävät YK:n yleiskokouksen roolin vahvistamiseen. Yleiskokouksen kannanotoilla on huomattavaa poliittista painoarvoa ja näkyvyyttä. Tämä on nähty viime aikoina esimerkiksi Ukrainaa ja Lähi-itää koskeneissa äänestyksissä.

Suomi vahvistaa YK:n kykyä ehkäistä, hallita ja ratkaista väkivaltaisia konflikteja. YK:n rooli kansainvälisessä kriisinhallinnassa on edelleen keskeinen. Suomi osallistuu YK:n rauhanturvaoperaatioihin ja rauhanturvatoiminnan kehittämiseen. Suomi tukee YK:n poliittisten operaatioiden ja rauhanrakennustoiminnan kehittämistä, jotta YK kykenisi ennaltaehkäisemään ja reagoimaan konfliktitilanteisiin nykyistä tehokkaammin. Suomi jatkaa tukeaan rauhanrakennusrahastolle ja tavoittelee YK:n rauhanrakennuskomission jäsenyyttä vuosiksi 2027-2028.

Suomi pyrkii kasvattamaan rauhanvälityksen roolia väkivaltaisten konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa. Suomen valtiollista rauhanvälitystoimintaa kehitetään yhteistyössä YK:n kanssa. Suomi edistää YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman sekä Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman kansallista ja kansainvälistä toimeenpanoa. Suomi on tuonut onnistuneesti esiin nuorten roolia konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa. Suomen laatii uuden kansallisen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman nykyisen ohjelman päättyessä vuoden 2024 lopussa.

Suomi edistää järjestelmällisesti ja määrätietoisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten tasa-arvoa läpileikkaavasti ulkopoliitikassaan. Tämän tulee näkyä erityisen vahvasti Suomen toiminnassa YK:ssa, jossa tasa-arvotyö kohtaa myös vahvaa vastarintaa. Suomen tulee olla aktiivinen vastavoima sukupuolten tasa-arvoa murentaville toimijoille. Suomi keskittyy erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien puolustamiseen.

Suomi jatkaa YK:n tasa-arvojärjestön (UN Women) ja YK:n väestörahaston (UNFPA) merkittävänä ja vaikutusvaltaisena rahoittajana.

Suomi on YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen kolmivuotiskauden 2022-2024. Vuonna 2024 Suomi toimii ihmisoikeusneuvoston varapuheenjohtajana. Suomi edistää jäsenenä aktiivisesti erityisesti naisten ja tyttöjen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen, vammaisten henkilöiden sekä alkuperäiskansojen oikeuksia. Suomi tukee ihmisoikeuspuolustajien ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien vahvistamista. Näitä pitkäaikaisia painotuksia edistetään johdonmukaisesti myös Suomen ihmisoikeusneuvostokauden jälkeen.

Suomi edistää ihmisoikeuspolitiikassaan, kehityspolitiikassaan ja humanitaarisessa toiminnassaan vammaisten henkilöiden oikeuksia. Yhteistyö näissä teemoissa on mahdollista hyvin erilaisten kumppanimaiden kanssa. Vammaisten henkilöiden oikeuksia ja osallistumista nostetaan esille myös rauhanrakennusta ja ilmastoa koskevissa kysymyksissä.

Suomi tukee vahvaa ja koordinoitua YK-järjestelmää, joka toimittaa humanitaarista apua heikoimmassa asemassa oleville. Suomi tukee humanitaaristen järjestöjen työtä erityisesti sota-alueilla, luonnonkatastrofeissa, laajoissa pakolaistilanteissa sekä vakavissa ruokaturvatilanteissa. Suomi pitää esillä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden velvoitteita.

Suomi edistää ulkopolitiikassaan johdonmukaisesti ilmastokestävää ja vähäpäästöistä kehitystä sekä ympäristön suojelua. Erityisesti painotetaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Suomi toimii näiden tavoitteiden edistämiseksi myös YK:ssa. Suomi korostaa YK:n ympäristöohjelman (UNEP) keskeistä roolia globaalien ympäristöagendan asettajana.

YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen Agenda 2030:n mukaisesti on vaarantunut monenkeskisen yhteistyön ongelmien ja Venäjän hyökkäyssodan seurannaisvaikutuksien takia. Suomi edistää yhteisesti sovittujen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista.

YK:n tuella kehittyvät maat voivat yhä enemmän vastata itse kansalaistensa toimeentulosta ja yhteiskunnan vakaudesta vähentäen näin myös pakolaisuutta ja globaalia muuttoliikettä.

Teknologiakysymysten merkitys kasvaa myös YK:ssa. Suomi vaikuttaa siihen, että yksilönvapautta, ihmisoikeuksia, yksityisyyttä ja avoimia demokraattisia yhteiskuntia painottavat arvot tulevat huomioiduksi. Autoritaaristen maiden valtiokeskeisiä, valvontaa ja kontrollia painottavia näkemyksiä tulee torjua.

Suomi pyrkii vahvistamaan EU:n roolia ja asemaa YK:ssa. EU:n on kyettävä tehokkaasti vaikuttamaan sääntöpohjaisen järjestelmän, rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien sekä kestäväen kehityksen edistämiseksi. EU-maiden välinen yhteistyö ja jaettu vastuunkanto lisäävät unionin vaikuttavuutta. Myös Pohjoismaiden kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen arvokasta.

Monenkeskinen työ koskee koko valtioneuvostoa. Monissa eri ministeriöiden vastuulla olevissa YK:n erityisjärjestöissä ja toimielimissä tehdään Suomen profiilin kannalta tärkeää työtä. YK:n erityisjärjestöissä nousee esille myös kysymyksiä, joissa toimialan asiantuntemuksen lisäksi tarvitaan ulkopoliittista harkintaa. Ministeriöiden välistä yhteistyötä YK-asioissa tiivistetään ja ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita edistetään johdonmukaisesti ja yhteistyössä kaikilla sektoreilla.

Suomi on sitoutunut Suomeen sijoittuneiden YK-toimijoiden (UNU-WIDER, UN Global Pulse, UNICEFin innovaatiokeskukset) toimintaedellytysten kehittämiseen. Suomi tekee näiden toimijoiden kanssa vahvaa yhteistyötä suomalaisosaamisen hyödyntämiseksi ja Suomelle tärkeiden tavoitteiden edistämiseksi globaalisti. Myös kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä YK-asioissa jatketaan ja kehitetään edelleen.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka pohjautuu arvopohjaiseen realismiin. Sen päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Toiminnan perustana ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Tässä ajassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa korostuvat seuraavat kokonaisuudet:

1. Suomi ylläpitää yleiseen asevelvollisuuteen ja kokonaismaanpuolustukseen perustuvaa vahvaa kansallista puolustuskykyä osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta.
2. Suomi kehittää ja pitää yllä yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja edistää kriisinsietokyvyn ja kokonaisturvallisuuden vahvistamista myös EU-tasolla.
3. Suomi tarkastelee turvallisuutta laajasta näkökulmasta, jossa keskeisellä sijalla ovat myös talouden kilpailukyky sekä sosiaalinen ja ekologinen kestävyys, teknologinen suorituskyky sekä strategisten riippuvuuksien tunnistaminen ja hallinta.
4. Suomi toimii rakentavana, luotettavana ja suorituskykyisenä Nato-liittolaisena, joka on turvallisuuden tuottaja ja sitouttaa myös liittolaisiaan vahvaan turvallisuusajatteluun.
5. Euroopan unioni on Suomen tärkein arvo- ja turvallisuusyhteisö, sekä keskeisin ulkopoliittinen vaikutuskanava. Suomi toimii EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön syventämiseksi, strategisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi unionin laajentumisen edistämiseksi ja globaalin roolin vahvistamiseksi.
6. Suomi vahvistaa turvallisuuttaan tiivistämällä kahdenvälistä yhteistyötä ja vahvoja taloussuhteita erityisesti Pohjoismaiden, Yhdysvaltojen sekä muiden liittolaisten ja kumppaneiden kanssa.

7. Suomi hakee tasaveroista vuoropuhelua ja laajentaa yhteistyö- ja kauppamahdollisuuksia myös muiden kuin viiteryhmämme maiden kanssa.
8. Suomi tukee Ukrainaa sen puolustaessa itsenäisyyttään, suvereenisuuttaan ja alueellista koskemattomuuttaan ja sen edetessä valitsemallaan tiellä kohti EU:n ja Naton jäsenyyttä. Suomen poliittinen ja taloudellinen tuki, puolustusmateriaaliapu sekä humanitaarinen apu Ukrainalle jatkuvat niin kauan kuin on tarpeen.
9. Suomi toimii kansainvälisen oikeuden ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän vahvistamiseksi kiinnittäen johdonmukaisesti huomiota vastuuvollisuuden toteuttamiseen ja valtioiden kansainväliseen vastuuseen oikeudenvastaisista teoista.
10. Suomi edistää rauhaa, turvallisuutta ja kestävä kehitystä, tarjoten käyttöön rauhanvälitysosaamistaan ja suomalaisia ratkaisuita muun muassa koulutukseen ja puhtaaseen siirtymään.
11. Suomi toimii YK:n toimintakyvyn vahvistamiseksi ja tavoittelee turvallisuusneuvoston vaihtuvaa jäsenyyttä kaudelle 2029-2030.
12. Suomi hyödyntää roolinsa Etyjin puheenjohtajamaana (2025) puolustaakseen järjestön periaatteita ja sitoumuksia Euroopan turvallisuuden perustana.